ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ
[*MELCHIOR WATHELET*] SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 1. jūlijā [1]

Lieta C-357/14 P

Electrabel SA,
Dunamenti Erőmű Zrt
pret

Eiropas Komisiju

Apelācija — Atbalsts, kuru Ungārijas iestādes ir piešķīrušas dažiem elektroenerģijas ražotājiem — Līgumi par elektroenerģijas iegādi, kas noslēgti starp publisku uzņēmumu "MVM" un dažiem elektroenerģijas ražotājiem — Nosacījumi, ar kuriem šiem ražotājiem ir radīta labvēlīgāka ekonomiskā situācija — Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu

I – **Ievads**

1. *Electrabel SA* (turpmāk tekstā – "*Electrabel*") un *Dunamenti Erőmű Zrt* (turpmāk tekstā – "*Dunamenti Erőmű*") ir cēluši šo apelācijas sūdzību par spriedumu *Dunamenti Erőmű*/Komisija (T-179/09, EU:T:2014:236, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums"), ciktāl ar to tika noraidīta *Dunamenti Erőmű* prasība atcelt Komisijas 2008. gada 4. jūnija Lēmumu 2009/609/EK par valsts atbalstu C 41/05, ko Ungārija piešķir saistībā ar elektroenerģijas pirkuma līgumiem (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") [2].

2. Izskatāmajai lietai ir ļoti svarīga nozīme, jo tajā ir uzdoti trīs sarežģīti jautājumi. Pirmkārt, Tiesai būs izdevība precizēt, vai gadījumā, kad pasākums, kas var būt šāds atbalsts, ir ticis ieviests pirms attiecīgās dalībvalsts pievienošanās Eiropas Savienībai, atsauces datums valsts atbalsta esamības izvērtēšanai ir diena, kurā šī dalībvalsts ir veikusi šo pasākumu, vai arī diena, kurā tā pievienojās Savienībai. Otrkārt, Tiesai būs jālemj, vai gadījumā, kad par atsauces datumu tiek atzīta pievienošanās diena, no analīzes saistībā ar valsts atbalsta esamību ir jāizslēdz visi faktiskie apstākļi pirms šīs dienas. Treškārt, Tiesai ir dota iespēja precizēt robežu starp tās spriedumiem *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) un Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238).

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV L 225, 53. lpp.

II – **Tiesvedības priekšvēsture un tās pašreizējais konteksts**

3. *Dunamenti Erőmű* ir elektroenerģijas ražotājs Ungārijas elektroenerģijas tirgū un izmanto elektrostaciju, kas atrodas aptuveni 30 km uz dienvidiem no Budapeštas (Ungārija). Tas ir bijušais publiskais uzņēmums, kas tika privatizēts 1995. gada decembrī. Faktu rašanās brīdī 74,82 % no tā piederēja *Electrabel*, un pašlaik tas pieder grupai, kuras mātesuzņēmums ir *GDF Suez SA*, un aptuveni 25 % no tā pieder *Magyar Villamos Művek Zrt* (turpmāk tekstā – "*MVM*"), Ungārijas publiskajam uzņēmumam, kas vienlaikus nodarbojas ne tikai ar elektroenerģijas ražošanu, bet arī ar elektroenerģijas vairumtirdzniecību, pārvadi un mazumtirdzniecību Ungārijas tirgū.

4. 2014. gada martā un jūnijā grupa *GDF Suez* pārdeva savu daļu *Dunamenti Erőmű*, kas pašlaik pieder grupai *MET*.

5. Visneatliekamākie mērķi Ungārijas enerģētikas nozarē 90. gadu vidū bija šādi: energoapgādes drošības nodrošināšana par viszemākajām izmaksām, infrastruktūras modernizācija, ievērojot spēkā esošos vides aizsardzības standartus, un enerģētikas nozares nepieciešamā pārstrukturēšana. Tomēr, tā kā elektrostacijas būtībā bija vecas padomju laika elektrostacijas, izrādījās, ka šādi mērķi nebija īstenojami bez ārvalstu ieguldītāju atbalsta.

6. Tādējādi ārvalstu ieguldītājiem, kas Ungārijā ieguldītu elektrostaciju celtniecībā un modernizēšanā, tika piedāvāti ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumi (turpmāk tekstā – "EPL"), un elektroenerģiju pirka *MVM*.

7. EPL ļāva izveidot *MVM* līdzsvarotu ražošanas portfeli un tādējādi pildīt tam uzlikto pienākumu nodrošināt energoapgādes drošību. Tie arī ļāva tam nodrošināt gan bāzes slodzes pieprasījumu (ar akmeņoglēm darbināmas elektrostacijas un atomelektrostacijas), gan maksimālās slodzes pieprasījumu (ar gāzi darbināmas elektrostacijas).

8. EPL elektroenerģijas ražotājiem uzlika pienākumu pareizi uzturēt un ekspluatēt ražošanas iekārtas. Tie rezervēja visu vai lielāko daļu no elektrostaciju ražošanas jaudas (*MW*) uzņēmumam *MVM*. Jaudas rezervēšana bija neatkarīga no elektrostacijas reālā izmantojuma. Bez rezervētās jaudas *MVM* saskaņā ar *EPL* bija pienākums no katras elektrostacijas iepirkt konkrētu minimālo daudzumu elektroenerģijas (*MWh*).

9. EPL tika noslēgti, sagatavojot elektrostaciju privatizāciju, un tiem tika izmantots līguma modelis, kuru pēc Ungārijas valdības lūguma izstrādāja starptautisks advokātu birojs. Atšķirībā no elektrostaciju privatizācijas uz EPL neattiecās konkursa procedūra, bet netiek apstrīdēts, ka pirms privatizācijas parakstītie EPL bija neatņemama privatizācijas pasākumu kopuma sastāvdaļa.

10. 1995. gada 10. oktobrī, tieši pirms privatizācijas, *Dunamenti Erőmű* ar *MVM* noslēdza EPL, kas attiecās uz tās elektrostacijas "bloku F" un "bloku G2". Šis līgums, kas stājās spēkā 1996. gadā, attiecībā uz "bloku F", kas tika darbināts ar gāzi, tika noslēgts līdz 2010. gadam, un attiecībā uz "bloku G2", kas bija aprīkots ar kombinētā cikla gāzes turbīnu, – līdz 2015. gadam.

11. Divus mēnešus pēc EPL noslēgšanas, proti, 1995. gada decembrī, *Electrabel* atklātā konkursa procedūrā no Ungārijas valsts iegādājās *Dunamenti Erőmű*.

12. Jānorāda, ka EPL parakstīšanas brīdī Ungārijas elektroenerģijas tirgus vēl nebija liberalizēts un tajā bija tikai viens pircējs, proti, *MVM*. Elektroenerģijas ražotāji varēja tieši pārdot elektroenerģiju tikai *MVM* un tikai tam bija tiesības piegādāt elektroenerģiju reģionālajiem izplatītājiem. Šī sistēma bija spēkā laikposmā no 1991. gada 31. decembra līdz 2002. gada 31. decembrim.

13. Kad 2004. gada 1. maijā Ungārija pievienojās Savienībai, Ungārijas elektroenerģijas tirgu veidoja sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas nozare, kas bija aptuveni 70 % no elektroenerģijas ražošanas, un konkurencei atvērtā nozare, kas bija aptuveni 30 % no šīs ražošanas. Pirmajā nozarē *MVM* bija vienīgais vairumtirgotājs, turpretim otrajā nozarē darbojās citi uzņēmumi un *MVM* tikai pārdeva apjoma pārpalikumu, kas tika iepirkts saskaņā ar EPL un nebija pieprasīts publiskajā sektorā. Šī jaunā sistēma stājās spēkā 2003. gada 1. janvārī un tika atcelta ar 2007. gada Likumu Nr. LXXXVI no 2008. gada 1. janvāra.

14. 2005. gada 4. maijā saskaņā ar Padomes 1999. gada 22. marta Regulu (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108.] panta piemērošanai [3], Komisija pēc savas ierosmes reģistrēja valsts atbalsta lietu attiecībā uz EPL ar atsauces numuru NN 49/2005.

15. 2008. gada 4. jūnijā Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, un, lai izvērtētu, vai EPL bija valsts atbalsts, par atsauces datumu noteica dienu, kad Ungārija pievienojās Savienībai, proti, 2004. gada 1. maiju.

16. Apstrīdētā lēmuma 1. pantā Komisija ar EPL noteikto pirkšanas pienākumu kvalificēja kā valsts atbalstu elektroenerģijas ražotājiem LESD 107. panta izpratnē, atzina to par nesaderīgu ar kopējo tirgu un izdeva rīkojumu Ungārijai atcelt to sešu mēnešu termiņā. Ar 2. pantu Ungārijai tika uzlikts pienākums atgūt no saņēmējiem atbalstu, kuru tie saņēma no 2004. gada 1. maija.

17. 2008. gada 10. novembrī Ungārijas Parlaments pieņēma 2008. gada Likumu Nr. LXX, ar kuru EPL tika izbeigti no 2008. gada 31. decembra.

18. Runājot par atbalsta summas aprēķinu un atgūšanu no saņēmējiem, Ungārijas valdība trim EPL saņēmējiem, tostarp *Dunamenti Erőmű*, nolēma izveidot balasta izmaksu kompensācijas sistēmu saskaņā ar Komisijas Paziņojumu par atbalsta analīzes metodiku saistībā ar balasta izmaksām (turpmāk tekstā – "Metodika") [4].

19. Saskaņā ar šo sistēmu, par kuru tika paziņots Komisijai un kuru tā apstiprināja [5], balasta izmaksas ir starpība starp katra saņēmēja ieguldījumu izmaksām un tradicionālajiem saimnieciskajiem ienākumiem (no EPL stāšanās spēkā līdz to priekšlaicīgai izbeigšanai) un paredzamajiem ienākumiem (laikposmā no to priekšlaicīgas izbeigšanas līdz dienai, kad līgumam būtu bijis jābeidzas atbilstoši EPL noteikumiem) [6].

20. Ar šo sistēmu tika ieviesta kompensācija divos posmos [7]. Pirmajā posmā no Ungārijas valstij atlīdzināmā atbalsta summas bija jāatskaita katra saņēmēja balasta izmaksas. Ja starpība starp atlīdzināmo atbalstu un balasta izmaksām bija pozitīva, saņēmējam šī starpība bija jāatlīdzina valstij. Pretējā gadījumā Ungārijas valsts starpību saņēmējam nemaksātu [8].

3 — OV L 83, 1. lpp.

4 — Metodikas teksts ir pieejams Komisijas interneta vietnē: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/stranded_costs_fr.pdf. Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīvā 96/92/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 27, 20. lpp.) tika noteikti principi par Eiropas elektroenerģijas nozares atvērtību konkurencei. Tās 24. panta 1. punktā bija noteikts, ka "tās dalībvalstis, kuru darbības saistības vai garantijas, kuras dotas līdz šīs direktīvas spēkā stāšanās brīdim, nevar izpildīt, ņemot vērā šīs direktīvas noteikumus, var[ētu] lūgt pārejas režīmu". Saskaņā ar Komisijas viedokli "šādas darbības saistības vai garantijas parasti tiek apzīmētas ar vārdu "balasta izmaksas" (*stranded costs*). Šīs darbības saistības vai garantijas praksē var būt dažādos veidos: ilgtermiņa pirkšanas līgumi, ieguldījumi, ko veic ar tiešā vai netiešā veidā izteiktu pārdošanas garantiju, ieguldījumi, ko veic ārpus parastās darbības jomas u.c." (skat. Metodiku, 3. lpp.). Tomēr dalībvalsts izveidotā maksājumu sistēma, kurus pārsūta fonds, lai kompensētu balasta izmaksas, var būt valsts atbalsts un tādējādi tai ir jāatbilst kritērijiem, kurus Komisija ir minējusi šajā Metodikā, kā arī pirms tās ieviešanas tai par to ir jāpaziņo Komisijai un jāsaņem no tās apstiprinājums.

5 — Skat. Komisijas priekšsēdētāja vietnieka *J. Almunia* 2010. gada 27. aprīļa vēstuli C(2010) 2532, galīgā redakcija, Ungārijas Ārlietu ministram, pieejama tikai angļu valodā Komisijas interneta vietnē (http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/234326/234326_1114108_42_1.pdf).

6 — Turpat (8. punkts).

7 — Sīku aprakstu skat. turpat (10.–24. punkts).

8 — Skat. 2008. gada Likuma Nr. LXX 5. panta 1. un 3. punktu.

21. Otrajam posmam bija jāsākas EPL termiņa beigās attiecībā uz katru saņēmēju (*Dunamenti Erőmű* gadījumā – 2015. gada 31. decembrī), kad Ungārijas iestādēm bija jāveic balasta izmaksu atkārtots aprēķins, ņemot vērā pašreizējās izmaksas un ienākumus. Ja reālās balasta izmaksas būtu mazākas par atgūstamā atbalsta summu, saņēmējam būtu jāatlīdzina starpība Ungārijas valstij. Pretējā gadījumā Ungārijas valsts EPL saņēmējam neatmaksātu galīgas papildu balasta izmaksas.

22. Pašlaik *Dunamenti Erőmű* balasta izmaksas tiek lēstas 22 171 991 000 Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni EUR 73 miljoni) apmērā.

23. 2007. gada 13. jūnijā *Electrabel* cēla prasību Starptautiskajā Investīciju strīdu izšķiršanas centrā (*ICSID*), un lietā kā strīdā neiesaistīta persona iestājās Komisija. *Electrabel* tostarp apgalvoja, ka ar EPL izbeigšanu, pilnībā nekompensējot balasta izmaksas, Ungārija bija pārkāpusi garantijas attiecībā uz godīgu un taisnīgu attieksmi pret investīcijām, kas ir ietvertas 10. pantā 1994. gada 17. decembra Enerģētikas hartas nolīgumā, kuram ir pievienojušās Beļģijas Karaliste, Ungārija un Savienība [9].

24. *Electrabel* un Ungārija vienojās, ka tiesvedībā tiks nošķirta "kompetences un atbildības" ("bifurcation") stadija no summas apmēra noteikšanas ("quantum") stadijas.

25. Tā kā galīgā *Dunamenti Erőmű* un *Electrabel* balasta izmaksu summa varēja tikt aprēķināta tikai pēc 2015. gada 31. decembra, Arbitrāžas tiesa sprieduma pasludināšanu šajā jautājumā nolēma atlikt, proti, jautājumā, vai ar Ungārijas ieviesto balasta izmaksu kompensācijas sistēmu *quantum* procesuālajā stadijā tika pārkāpts Enerģētikas hartas nolīguma 10. pants [10]. Tomēr Arbitrāžas tiesa uzskatīja, ka, "ņemot vērā tās pašreizējo, pagaidu un sākotnējo viedokli [..], Ungārijas normatīvajā sistēmā [HUF 22 171 991 000] vai mazākas summas nemaksāšana, šķiet, obligāti nebija [taisnīgas un godīgas attieksmes] standarta pārkāpums; bet daudz lielākas balasta izmaksu summas (bezskaidras naudas vai citu maksājumu) nemaksāšana varētu būt [šāds pārkāpums]" [11].

26. Tāda, šķiet, nebija pieeja, kuru izvēlējās Arbitrāžas tiesa, kas izskatīja *Électricité de France* (*EDF*), *Budapesti Erőmű* akcionāres, celto prasību par EPL izbeigšanu un piesprieda Ungārijai samaksāt *EDF* EUR 107 miljonus [12].

27. Neatkarīgi no *Dunamenti Erőmű* un *Electrabel* celtās prasības atcelt apstrīdēto lēmumu (kuras noraidīšana, ko veica Vispārējā tiesa, ir apstrīdēta šajā apelācijas sūdzībā) *Dunamenti Erőmű* un *Electrabel* 2014. gada 10. janvārī Vispārējā tiesā cēla prasību par zaudējumu atlīdzību saskaņā ar LESD 340. panta otro daļu, lai saņemtu kaitējuma atlīdzību, kas tiem esot radies apstrīdētā lēmuma dēļ.

28. Vispārējā tiesa 2014. gada 13. novembrī šo prasību par zaudējumu atlīdzību noraidīja kā nepieņemamu, pamatojoties uz noilgumu [13]. Par šo Vispārējās tiesas rīkojumu Tiesā ir iesniegta apelācijas sūdzība [14].

9 — Jānorāda, ka, tā kā *Electrabel* šo prasību cēla tikai pret Ungāriju un vienīgi par tās darbību un bezdarbību, izskatot šo strīdu, apstrīdētā lēmuma saderīgums ar Enerģētikas hartas nolīgumu netika izvērtēts. Skat. *Electrabel S.A.* pret *The Republic of Hungary* (*ICSID*, lieta Nr. ARB/07/19) Decision on Jurisdiction, Applicable Law and Liability, 3.21., 4.11. un 6.76. punkts (pieejams *Investment Treaty Arbitration* interneta vietnē: http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1071clean.pdf). Turklāt *Dunamenti Erőmű* savā prasībā atcelt tiesību aktu, kuru tā cēla Vispārējā tiesā, neapstrīdēja apstrīdētā lēmuma spēkā esamību attiecībā uz šo nolīgumu. No tā izriet, ka saskaņā ar *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű* izvēli apstrīdētā lēmuma tiesiskuma pārbaude, ņemot vērā šo nolīgumu, nemaz netika veikta.

10 — Turpat (6.118. punkts).

11 — Turpat (mans tulkojums): "It is therefore best, in all the circumstances, for the Tribunal to say little more here, save to express the Tribunal's current, provisional and tentative view that the non-payment of HUF 22,171,991[,000] or a lesser sum at the end of Hungary's legislative scheme does not strike the Tribunal as necessarily amounting to a breach of the FET standard; but that non-payment (in cash or otherwise) of a significantly higher sum for Net Stranded Costs most probably could."

12 — Arbitrāžas tiesas nolēmums publiski nav pieejams. Skat. presē publicētu rakstu Thomson, D., "EDF wins claim against Hungary", publicēts 2014. gada 11. decembrī *Global Arbitration Review* interneta vietnē (http://globalarbitrationreview.com/news/article/33251/edf-wins-claim-against-hungary/).

13 — Skat. rīkojumu *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű*/Komisija (T-40/14, EU:T:2014:1004).

14 — Skat. lietu *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű*/Komisija (C-32/15 P), tiek izskatīta Tiesā.

III – **Prasība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums**

29. Ikviens no EPL saņēmējiem Vispārējā tiesā cēla vairākas prasības atcelt apstrīdēto lēmumu [15].

30. Ceļot prasību Vispārējā tiesā, *Dunamenti Erőmű* lūdza atcelt apstrīdēto lēmumu.

31. Ar savu pirmo pamatu saistībā ar "valsts atbalsta" jēdziena LESD 107. panta 1. punkta izpratnē pārkāpumu un ar savu otro pamatu attiecībā uz to, ka attiecīgie pasākumi Komisijai esot bijuši jākvalificē kā "pastāvošs" atbalsts LESD 108. panta 1. punkta izpratnē, *Dunamenti Erőmű* apstrīdēja to, ka Komisija konstatēja valsts atbalsta esamību, kvalificēja šo atbalstu kā "jaunu atbalstu", kā arī apstrīdēja attiecīgo datumu, kas tika ņemts vērā, lai izvērtētu aplūkojamajā EPL ietverto atbalstu. *Dunamenti Erőmű* apstrīdēja privātā ieguldītāja, kas darbojas tirgus ekonomikas apstākļos, kritērija piemērošanu un *MVM* kā tirgus dalībnieka stāvokli brīdī, kad Ungārija pievienojās Savienībai. *Dunamenti Erőmű* arī norādīja uz tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesiskās noteiktības principu pārkāpumu, kā arī Komisijas kļūdu vērtējumā saistībā ar attiecīgā EPL īpatnībām.

32. Ar savu trešo pamatu *Dunamenti Erőmű* apgalvoja, ka Komisija kļūdaini esot uzskatījusi, ka attiecīgajā EPL paredzētais atbalsts bija darbības atbalsts, nevis investīciju atbalsts, un apstrīdēja Ungārijas iestāžu izveidoto balasta izmaksu kompensācijas sistēmu.

33. Ar savu ceturto pamatu *Dunamenti Erőmű* apstrīdēja atbalsta atgūšanas kārtības tiesiskumu.

34. Ar pārsūdzēto spriedumu Vispārējā tiesa noraidīja visu prasību kopumā [16].

IV – **Tiesvedība Tiesā**

35. Ar savu apelācijas sūdzību, kas iesniegta Tiesā 2014. gada 21. jūlijā, *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű* lūdz atcelt pārsūdzēto spriedumu, pieņemt galīgo lēmumu un atcelt apstrīdēto lēmumu vai – pakārtoti – nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, kā arī piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus tiesvedībā Vispārējā tiesā un Tiesā.

36. Ar savu atbildes rakstu uz apelācijas sūdzību, kas iesniegts 2014. gada 4. septembrī, Komisija lūdz Tiesu apelācijas sūdzību atzīt par nepieņemamu, ciktāl to iesniedzis *Electrabel*, un noraidīt apelācijas sūdzību, ciktāl to ir cēlis *Dunamenti Erőmű*, un piespriest šim pēdējam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

37. *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű* 2014. gada 20. novembrī iesniedza savu replikas rakstu, uz kuru Komisija atbildēja ar atbildes rakstu uz repliku, kas tika iesniegts 2014. gada 25. novembrī.

38. 2015. gada 26. martā Tiesa saskaņā Tiesas Reglamenta 61. panta 2. punktu lūdza lietas dalībniekus tiesas sēdē īpaši aplūkot otro un trešo pamatu, kā arī saskaņā ar šī Reglamenta 62. panta 2. punktu tiesas sēdē atbildēt uz diviem jautājumiem.

39. Tiesas sēde notika 2015. gada 20. aprīlī, kurā *Electrabel*, *Dunamenti Erőmű* un Komisija iesniedza savus mutvārdu apsvērumus.

15 — Skat. rīkojumu *Alpiq Csepel*/Komisija (T-370/08, EU:T:2011:116); spriedumu *Budapesti Erőmű*/Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65); rīkojumu *Pannon Hőerőmű*/Komisija (T-352/08, EU:T:2013:379); spriedumus *Tisza Erőmű*/Komisija (T-468/08, EU:T:2014:235), kā arī *Dunamenti Erőmű*/Komisija (T-179/09, EU:T:2014:236).

16 — Citu atbalsta saņēmēju celtās prasības par tiesību akta atcelšanu arī tika noraidītas. Skat. Vispārējās tiesas spriedumus *Budapesti Erőmű* /Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65) un *Tisza Erőmű*/Komisija (T-468/08, EU:T:2014:235). Apelācijas sūdzība ir iesniegta tikai par spriedumu *Dunamenti Erőmű*/Komisija (T-179/09, EU:T:2014:236).

V – **Apelācija**

40. Sākumā analizēšu Komisijas izvirzīto iebildi par apelācijas sūdzības nepieņemamību, ciktāl to iesniedzis *Electrabel*. Turpinājumā vispirms aplūkošu ceturto, piekto un pirmo pamatu, kurus, manuprāt, bez īpašām grūtībām var noraidīt. Visbeidzot pievērsīšos otrajam un trešajam pamatam, kā rezultātā Tiesa, manuprāt, varētu atcelt pārsūdzēto spriedumu.

A – *Par apelācijas sūdzības pieņemamību, ciktāl to ir iesniedzis* Electrabel

41. Savā atbildes rakstā uz apelācijas sūdzību Komisija apstrīd apelācijas sūdzību pieņemamību, ciktāl to ir iesniedzis *Electrabel*, jo tikai *Dunamenti Erőmű* bija cēlis prasību atcelt tiesību aktu pirmajā instancē.

42. Savā replikas rakstā *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű* apstrīd šo iebildi par nepieņemamību, paskaidrojot, ka brīdī, kad tika celta prasība atcelt tiesību aktu, tie piederēja vienai un tai pašai uzņēmumu grupai un ka to ekonomiskās un tiesiskās intereses varēja aizstāvēt viens no šiem uzņēmumiem. Pēc savu kapitāla daļu pārdošanas *Dunamenti Erőmű Electrabel* būtu jāļauj iesaistīties apelācijas tiesvedībā Tiesā, lai aizstāvētu savas paša intereses.

43. Manuprāt, apelācijas sūdzība, ciktāl to ir iesniedzis *Electrabel*, ir jāatzīst par nepieņemamu.

44. Pirmkārt, kā to norāda Komisija, Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. panta otrajā daļā ir paredzēts, ka apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu "var iesniegt personas, kuru prasījumi vai iebildumi nav apmierināti vai ir apmierināti daļēji", kā tas nav *Electrabel* gadījumā, kas nebija lietas dalībnieks tiesvedībā Vispārējā tiesā.

45. Otrkārt, *Electrabel* nepieder arī to privileģēto personu lokam, kas saskaņā ar minētā panta trešo daļu var iesniegt apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu, ja tās nebija iestājušās lietā minētajā tiesā. Ar šo tiesību normu šī privilēģija ir piešķirta tikai "Savienības dalībvalstīm un iestādēm", kurām *Electrabel* nepieder.

46. Tāpēc šī apelācijas sūdzība ir jāizvērtē tā, it kā to būtu iesniedzis tikai *Dunamenti Erőmű*.

B – *Par ceturto pamatu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nesniedzot pierādījumus par strukturālu risku esamību, uzskatot, ka* MVM *uzliktais pienākums veikt minimālo maksājumu bija priekšrocība*

47. Ar ceturto pamatu *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā un nav pildījusi savu pienākumu veikt pārbaudi, kad tā, nesniedzot pierādījumus par strukturāla riska reālu esamību, atzina, ka *MVM* uzliktais pienākums veikt minimālo maksājumu bija priekšrocība, jo Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 112. punktā atzina, ka *MVM* regulāri bija iepirkusi lielāku daudzumu, nekā tai bija jāiepērk saskaņā ar šo pienākumu.

1) Par pieņemamību

48. Komisijas skatījumā šis pamats nav pieņemams, jo *Dunamenti Erőmű* nenorāda, kādā pārsūdzētā sprieduma daļā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā.

49. Manuprāt, šis arguments ir jānoraida, jo, ciktāl ar *Dunamenti Erőmű* argumentu Vispārējai tiesai tiek pārmests, ka tā nebija pierādījusi strukturāla riska esamību, tai nebūtu jāpārmet, ka tā nav identificējusi konkrētas pārsūdzētā sprieduma daļas, kurās bija jābūt kļūdai tiesību piemērošanā.

2) Par lietas būtību

50. Komisija uzskata, ka pārsūdzētā sprieduma 112., 113. un 114. punktā Vispārējā tiesa esot sniegusi pamatojumu, lai arī tika noraidīts arguments, saskaņā ar kuru tas, ka kopš 2004. gada *MVM* no *Dunamenti Erőmű* regulāri bija iepirkusi lielāku elektroenerģijas daudzumu, nekā tai bija jāiepērk, pierādot, ka *Dunamenti Erőmű* nav varējusi saņemt priekšrocību no šī pienākuma.

51. Tā kā *Dunamenti Erőmű* neapstrīdēja pārsūdzētā sprieduma 113. un 114. punktu, Komisija norāda, ka *Dunamenti Erőmű* arī neapstrīd šajā pašā 112. punktā ietverto konstatējumu, saskaņā ar kuru pienākums veikt minimālo maksājumu pārsniedz parasto komercpraksi Eiropas enerģētikas tirgū, – šis apstāklis pats par sevi tika izmantots kā pamats, lai uzskatītu, ka EPL tam piešķīra priekšrocību.

52. Gan replikas rakstā, gan tiesas sēdē *Dunamenti Erőmű* neapstrīdēja Komisijas analīzi, kuru es uzskatu par pamatotu.

53. Tādēļ ceturtais pamats ir jānoraida.

C – *Par piekto pamatu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstiprinot Komisijas pieņemto atbalsta summas aprēķina metodiku*

54. Ar savu piekto pamatu, kas attiecas uz atbalsta summas aprēķina metodi, *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka tas, ka pārsūdzētā sprieduma 185.–192. punktā ir vērtēti tā ieņēmumi, nevis peļņa, neļauj gūt pilnīgu skaidrību par priekšrocību, kuru, iespējams, sniedz EPL, jo ieņēmumi, kas izmantoti, lai apmaksātu degvielas papildu izmaksas, esot kvalificēti kā atlīdzināma priekšrocība.

55. Tāpēc ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa rīkojās pareizi, apstiprinot Komisijas pieeju, kas bija noteikt atgūstamā atbalsta summu, pamatojoties nevis uz peļņu, bet uz ieņēmumiem.

56. Manuprāt, šis pamats ir jānoraida to iemeslu dēļ, kurus Vispārējā tiesa izklāstīja pārsūdzētā sprieduma 187. un 188. punktā. *Dunamenti Erőmű* neapstrīd, ka atbalsta atgūšanas mērķis ir panākt, ka saņēmējs zaudē priekšrocību, kādu tas tirgū ir ieguvis salīdzinājumā ar tā konkurentiem [17]. Tāpēc atgūstamā priekšrocība ir jānovērtē, ņemot vērā saņēmējam samaksātās summas. Šajā ziņā, kā apgalvo Komisija, Vispārējā tiesa pamatoti ir ieņēmusi pieeju, kas balstīta uz *MVM* veiktajiem maksājumiem *Dunamenti Erőmű* (proti, šīs pēdējās ieņēmumiem), nevis uz tā gūto peļņu.

57. Katrā ziņā, kā norāda Komisija, piemērojot uz peļņu balstītu atgūšanas metodi, nevis uz ieņēmumiem balstītu metodi, tiktu iegūti absurdi rezultāti, kas liegtu valsts atbalsta tiesiskā regulējuma lietderīgo iedarbību. Ja *Dunamenti Erőmű* loģiku pilnībā piemērotu ikreiz, kad uzņēmums pārdod savas preces vai pakalpojumus par viszemākajām cenām valsts subsīdiju dēļ, tas tomēr nebūtu valsts atbalsts, jo tas tikai palielinātu savus ieņēmumus, nevis peļņu. Tāpēc noteikumi valsts atbalsta jomā tieši ir paredzēti, lai kontrolētu šāda veida konkurences izkropļojumus.

58. Jānoraida arī *Dunamenti Erőmű* arguments, kas balstīts uz spriedumu *Ferring* (C-53/00, EU:C:2001:627), saskaņā ar kuru šī sprieduma 30.–33. punktā Tiesa ir izstrādājusi principu, saskaņā ar kuru, ja atbalsta pasākums vienlaikus veicina papildu peļņu un papildu izmaksas, ir jāatgūst starpība starp papildu peļņu un papildu izmaksām.

17 — Skat. it īpaši spriedumu *Unicredito Italiano* (C-148/04, EU:C:2005:774, 113. punkts).

59. Šajā spriedumā, kas drīzāk attiecās uz priekšrocību, kuru vairumtirgotāji guva no neaplikšanas ar nodokli par zāļu tiešu pārdošanu un kura pārsniedza viņu segtās papildu izmaksas, kas saistītas ar tiem uzliktajiem sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumiem, Tiesa ir nospriedusi šādi:

"32. [..] ja izrādās, ka vairumtirgotāji no to neaplikšanas ar nodokli par zāļu tiešo pārdošanu negūst tiešu priekšrocību, kas pārsniedz papildu izmaksas, kuras tiem sedz sakarā ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību izpildi, kas tiem ir noteiktas valsts tiesiskajā regulējumā, šī priekšrocība tajā daļā, kura pārsniedz minētās papildu izmaksas, katrā ziņā nevar tikt uzskatīta par vajadzīgu, lai ļautu šiem uzņēmējiem izpildīt savu īpašo uzdevumu.

33. [LESD] [106.] panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas neattiecas uz nodokļu priekšrocību, ko saņem uzņēmumi, kas ir atbildīgi par pamatlietā aplūkojamo sabiedrisko pakalpojumu pārvaldību, ciktāl šī priekšrocība pārsniedz sabiedriskā pakalpojuma papildu izmaksas."

60. Tātad ir skaidrs, ka, lai arī valsts subsīdijas summa, kas pārsniedz sabiedriskā pakalpojuma papildu izmaksas, ir atbalsts, kas ir piešķirts, pārkāpjot LESD 107. pantu, un kas ir jāatgūst, šis princips ir piemērojams tikai gadījumā, kad uz saņēmēju ir attiecināma LESD 106. panta 2. punkta piemērošanas joma, proti, ja tam ir uzticēta sabiedrisko pakalpojumu pārvaldība vai ja tas darbojas kā dalībvalstu fiskāls monopols, un tas nav attiecināms uz *Dunamenti Erőmű*.

61. Šo apsvērumu dēļ piektais pamats ir jānoraida.

D – *Par pirmo pamatu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, attiecīgo EPL kvalificējot kā jaunu atbalstu, iepriekš nenoskaidrojot, vai šis EPL bija valsts atbalsts*

62. Ar savu pirmo pamatu *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 60. punktā attiecīgo EPL kvalificējot kā "jaunu valsts atbalstu" Ungārijas Pievienošanās akta IV pielikuma izpratnē, iepriekš neizvērtējot, vai tika izpildīti četri valsts atbalsta esamības nosacījumi. Šajā ziņā *Dunamenti Erőmű* pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir sniegusi nepietiekamu un uz riņķveida loģiku balstītu pamatojumu.

63. Manuprāt, pirmais pamats nevar tikt pieņemts.

64. Kā Tiesa jau ir nospriedusi, "Vispārējā tiesa brīvi var strukturēt un izstrādāt savu pamatojumu tādā veidā, kas, tāsprāt, vislabāk atbilst, lai atbildētu uz tajā iesniegtajiem pamatiem. Tādējādi apelācijas tiesvedībā nevarētu apstrīdēt Vispārējās tiesas izvēlēto atbildes struktūru un izklāstu, apgalvojot, ka Vispārējai tiesai savs pamatojums būtu bijis jāizstrādā saskaņā ar prasītāja gaidām" [18].

65. Šajā gadījumā, lai arī Vispārējā tiesa vispirms ir lēmusi, vai attiecīgais atbalsts bija jauns vai pastāvošs atbalsts (pārsūdzētā sprieduma 49.–60. punkts), lai pēc tam nospriestu, vai EPL bija valsts atbalsts (pārsūdzētā sprieduma 74.–98. un 110.–121. punkts), es neuzskatu, ka šāda pamatojuma strukturēšana ietekmēja Vispārējās tiesas pamatojumu.

66. Katrā ziņā, kā apgalvo Komisija, Vispārējā tiesa izvērtēja un noraidīja visus argumentus, kurus *Dunamenti Erőmű* bija izvirzījis saistībā ar pirmo un otro pamatu.

67. Es arī piekrītu Komisijas konstatējumam, saskaņā ar kuru Vispārējās tiesas secinājumu, ka attiecīgais EPL bija valsts atbalsts, neietekmēja iepriekš izdarītais secinājums, ka attiecīgais atbalsts bija jauns atbalsts. Tādējādi Vispārējās tiesas pamatojums nav riņķveida loģikas ietekmēts.

68. Šo iemeslu dēļ pirmais pamats ir jānoraida.

18 — Spriedums *British Telecommunications*/Komisija (C-620/13 P, EU:C:2014:2309, 29. punkts).

E – *Par otro pamatu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka četri kritēriji, kas ļāva pasākumu kvalificēt kā valsts atbalstu, bija jāizvērtē dienā, kad Ungārija pievienojās Savienībai*

69. Ar savu otro pamatu *Dunamenti Erőmű* pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, par atsauces datumu izvēloties dienu, kad Ungārija pievienojās Savienībai, proti, 2004. gada 1. maiju, lai noteiktu, vai attiecīgais EPL bija valsts atbalsts, kā to apstrīdētā lēmuma 156.–173. punktā uzskatīja Komisija.

70. Ar šī pamata pirmo daļu *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 55. un 65. punktā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo pretēji šajos punktos izdarītajiem secinājumiem Pievienošanas akta IV pielikumā neviena tiesību norma ne tieši, ne netieši neļaujot noteikt dienu, kurā valsts pasākums ir vērtējams kā valsts atbalsts.

71. Šī pamata otrajā daļā *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka Vispārējās tiesas pamatojums attiecībā uz atsauces datuma izvēli, lai noteiktu atbalsta esamību (un it īpaši saņēmējam piešķirto priekšrocību, ņemot vērā privātā ieguldītāja, kas darbojas tirgus ekonomikas apstākļos, kritēriju), ir pretrunā "tiesu praksei", proti, Komisijas pamatnostādnēm un lēmumu pieņemšanas praksei, kā arī Savienības tiesu judikatūrai.

1) Par pirmo daļu

72. Kā Vispārējā tiesa ir norādījusi sprieduma *Budapesti Erőmű*/Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65) 50. punktā, "uz valsts pasākumiem, kas ir īstenoti pirms pievienošanās, bet kas, pirmkārt, pēc pievienošanās joprojām tiek piemēroti un, otrkārt, pievienošanās dienā atbilst [LESD] [107.] panta 1. punktā paredzētiem četriem kumulatīviem kritērijiem, attiecas īpašas Pievienošanas akta IV pielikumā paredzētas normas vai nu kā uz pastāvošu atbalstu [LESD] [108.] panta 1. punkta izpratnē, ja tie ietilpst vienā no šajā pielikumā norādītajām kategorijām, vai nu kā uz jaunu atbalstu pievienošanās dienā, lai piemērotu [LESD] [108.] panta 3. punktu, ja tie neietilpst nevienā no šīm trim kategorijām".

73. Pievienošanās akta IV pielikuma III nodaļas "Konkurences politika" 1. pantā ir noteikts šādi:

"1. Turpmāk norādītās atbalsta programmas un individuālo atbalstu, kas jaunajās dalībvalstīs ir sākts īstenot pirms pievienošanās dienas un ko joprojām īsteno pēc minētās dienas, pēc pievienošanās uzskata par esošo [pastāvošu] atbalstu, kā tas definēts [LESD] [108.] panta 1. punktā:

a) atbalsta pasākumi, kuru īstenošana sākta pirms 1994. gada 10. decembra;

b) atbalsta pasākumi, kas uzskaitīti pielikuma papildinājumā;

c) atbalsta pasākumi, kurus attiecīgās jaunās dalībvalsts Valsts atbalsta uzraudzības iestāde līdz pievienošanās dienai ir izvērtējusi un atzinusi par saderīgu ar *acquis* un pret kuriem Komisija – atbilstīgi 2. punktā izklāstītajai procedūrai – nav iebildusi, pamatojoties uz nopietnām šaubām par šo pasākumu saderību ar kopējo tirgu.

Piemērojot EK līguma [108.] panta 3. punktu, pēc pievienošanās par jaunu atbalstu uzskata visus pasākumus, ko turpina īstenot pēc pievienošanās dienas un kas ir valsts atbalsts, un neatbilst iepriekš izklāstītajiem nosacījumiem.

[..]"

74. *Dunamenti Erőmű* uzskata, ka šajā tiesību normā nav minēta diena, kurā valsts pasākums ir jāizvērtē, ņemot vērā noteikumus par valsts atbalstu. Tā attiecoties tikai uz to, vai atbalsts, kas pievienošanās brīdī joprojām tiek īstenots (kas parastajā nozīmē šajā brīdī "pastāv"), ir jāuzskata par pastāvošu vai jaunu atbalstu saskaņā ar Pievienošanās aktu. Tādējādi *Dunamenti Erőmű* skatījumā pasākums, kas tā piešķiršanas brīdī nebija atbalsts, neietilpstot šīs tiesību normas piemērošanas jomā. Tāpēc tā uzskata, ka Vispārējai tiesai kā atsauces datums esot bijis jāņem vērā EPL noslēgšanas diena, 1995. gada decembris.

75. Es nepiekrītu šai analīzei, kurā, manuprāt, ir sajaukta Pievienošanās aktā lietotā jēdziena "esošs" definīcija ar parasto šī jēdziena nozīmi. Tāds atbalsts, kas pastāv šajā pēdējā nozīmē, kā EPL, kas jau bija piešķirts brīdī, kad Komisija veica pārbaudi, var būt jauns atbalsts Pievienošanās akta izpratnē tikai tāpēc, ka uz to nevar attiecināt Pievienošanās aktā sniegto "esoša atbalsta" definīciju.

76. Es atsaucos uz sprieduma *OTP Bank* (C-672/13, EU:C:2015:185) 60.–64. punktu, kas attiecās uz šo pašu Pievienošanās akta tiesību normu, kura bija piemērojama garantijai, kuru Ungārijas valsts piešķīra 2001. gadā, proti, trīs gadus pirms pievienošanās Savienībai. Tā kā attiecīgā garantija neatbilda nevienam no IV pielikuma 3. punktā uzskaitītajiem trim kritērijiem, Tiesa nosprieda, ka "šajā gadījumā [tā bija] uzskatāma par jaunu atbalstu" [19].

77. Tāpat kā Vispārējā tiesa nosprieda pārsūdzētā sprieduma 59. punktā, attiecīgais EPL izskatāmajā lietā neietilpst nevienā no Pievienošanās akta IV pielikuma 3. nodaļas 1. panta 1. punktā uzskaitītajām trim pastāvošajām atbalsta kategorijām. EPL netika īstenots pirms 1994. gada 10. decembra, netika minēts attiecīgā pielikuma papildinājumā, un Ungārijas Valsts atbalsta uzraudzības iestāde līdz pievienošanās dienai to nebija izvērtējusi un atzinusi par saderīgu ar *acquis*, Komisijai pret to neiebilstot.

78. Turklāt, ņemot vērā agrāku datumu, piemēram, attiecīgā EPL piešķiršanas dienu, netiktu ievērota Pievienošanās akta autoru griba, kas, kā nosprieda Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma [20] 60. punktā, bija atkāpšanās no agrākas Savienības tiesu judikatūras, saskaņā ar kuru "par jau pastāvošu atbalstu ir uzskatāms atbalsts, kas ieviests pirms Līguma spēkā stāšanās vai pirms attiecīgās dalībvalsts pievienošanās [Savienībai]" [21].

79. Katrā ziņā, kā Vispārējā tiesa nosprieda pārsūdzētā sprieduma 65. punktā, "pašā Pievienošanās akta IV pielikuma tekstā ir skaidri noteikts, ka pasākums, kurš tā ieviešanas brīdī netika uzskatīts par valsts atbalstu, vēlāk var kļūt par tādu" [22].

80. Kā apstrīdētā lēmuma preambulas 165. apsvērumā norāda Komisija, "EPL, kas stājušies spēkā (kā to atzīst ieinteresētās personas) būtiski atšķirīgos ekonomiskos apstākļos pirms pievienošanās liberalizētajam iekšējam enerģijas tirgum, var[ēja] kļūt par valsts atbalstu jaunajos tiesiskajos un ekonomiskajos apstākļos[, kas izriet no pievienošanās Savienībai]".

19 — Spriedums *OTP Bank* (C-672/13, EU:C:2015:185, 64. punkts). Šajā ziņā ir jānorāda uz Arbitrāžas tiesas secinājumu, kas uzskatīja, ka *Electrabel* nebija sniedzis pierādījumus, kas bija vajadzīgi, lai pamatotu savu argumentu, saskaņā ar kuru Ungārija nebija pildījusi Enerģētikas hartas nolīguma 10. pantā paredzētās saistības, jo tā neveica nepieciešamos pasākumus, lai iekļautu EPL "esoša atbalsta" definīcijā IV pielikuma izpratnē. Šajā ziņā skat. *Electrabel S.A.* pret *The Republic of Hungary* (*ICSID*, Lieta Nr. ARB/07/19), Decision on Jurisdiction, Applicable Law and Liability, 6.66. punkts.

20 — Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Budapesti Erőmű*/Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65, 60. punkts).

21 — Spriedums *Banco Exterior de España* (C-387/92, EU:C:1994:100, 19. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus *Piaggio* (C-295/97, EU:C:1999:313, 48. punkts) un *Alzetta* u.c./Komisija (T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, no T-600/97 līdz T-607/97, T-1/98, no T-3/98 līdz T-6/98 un T-23/98, EU:T:2000:151, 142. punkts).

22 — Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Budapesti Erőmű*/Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65, 54. punkts).

81. Kā Vispārējā tiesa ir nospriedusi sprieduma *Budapesti Erőmű*/Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65) 58. punktā, "pēc EPL stāšanās spēkā Ungārija, rīkojoties sākumā pēc savas iniciatīvas un vēlāk transponējot Savienības tiesību aktus, kas piemērojami elektroenerģijas iekšējam tirgum, ir būtiski grozījusi atbilstošo tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru elektroenerģijas ražotāji veica savu darbību".

82. Tātad Komisijai un vēlāk Vispārējai tiesai, izskatot prasību atcelt tiesību aktu, bija jāizvērtē, vai brīdī, kad Ungārija pievienojās Savienībai, un liberalizētā elektroenerģijas tirgus apstākļos EPL bija valsts atbalsts, un vajadzības gadījumā, vai tas bija jauns vai pastāvošs atbalsts Pievienošanās akta IV pielikuma izpratnē.

83. Tādējādi, ciktāl EPL ir atbalsts, nav nekādu šaubu, ka tāpēc tas ir jauns atbalsts Pievienošanās akta izpratnē.

2) Par otro daļu

84. Attiecībā uz *Dunamenti Erőmű* argumentiem, kas balstīti uz Komisijas un Savienības tiesu "tiesu praksi", atgādināšu, ka Tiesa, kā norāda Komisija, jau ir ierosinājusi kā atsauces datumu ņemt vērā pievienošanās dienu.

85. Kā Tiesa ir nospriedusi attiecībā uz Bulgārijas Pievienošanās akta V pielikumu (kas atbilst Ungārijas Pievienošanās akta IV pielikuma III nodaļas 1. pantam), "uz pasākumiem, kurus sāka īstenot pirms minētās pievienošanās, bet kurus, pirmkārt, joprojām īsteno pēc pievienošanās un kuri, otrkārt, *pievienošanās dienā* atbilst [LESD] [107.] panta 1. punktā paredzētajiem kumulatīviem kritērijiem, kā uz pastāvošiem atbalstiem [LESD] [108.] panta 1. punkta izpratnē, ja tie ietilpst vienā no šajā pielikumā minētām trim kategorijām, vai kā uz jauniem atbalstiem pievienošanās brīdī [LESD] [108.] panta 3. punkta piemērošanas nolūkos, ja tie neietilpst nevienā no šīm trim kategorijām, attiecas Pievienošanās akta V pielikumā paredzētie īpašie noteikumi" [23].

86. Manuprāt, no šīs judikatūras izriet, ka Komisija un Vispārējā tiesa izskatāmajā lietā ir pareizi piemērojušas Ungārijas Pievienošanās akta pielikumā minētās tiesību normas.

87. Katrā ziņā, kā uzsver Komisija, neviens no *Dunamenti Erőmű* [24] minētajiem Vispārējās tiesas un Tiesas spriedumiem neattiecas uz pasākumiem, kurus dalībvalsts ir veikusi pirms pievienošanās Savienībai un kuri joprojām tiek īstenoti pēc šīs pievienošanās. Tā kā šajās lietās netika uzdots jautājums par Savienības kompetenču laika ierobežojuma ievērošanu, nav pārsteidzoši, ka Savienības tiesas nosprieda, ka atbalsta esamība bija jāizvērtē tā piešķiršanas brīdī.

88. Attiecībā uz Komisijas praksi [25] analizēt atbalsta pasākumu, kas bijis piešķirts pirms dalībvalsts pievienošanās, ņemot vērā arī apstākļus pirms tās pievienošanās, norādīšu, ka *Dunamenti Erőmű* [26] minētie Komisijas lēmumi nepamato *Dunamenti Erőmű* apgalvojumu, saskaņā ar kuru atsauces datumam būtu bijis jābūt attiecīgā atbalsta piešķiršanas dienai.

23 — Skat. spriedumu lietā *Kremikovtzi* (C-262/11, EU:C:2012:760, 52. punkts). Mans izcēlums. Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Rousse Industry* /Komisija (T-489/11, EU:C:2013:144, 61.–64., 66. un 67. punkts).

24 — Skat. spriedumus Francija/Komisija (C-482/99, EU:C:2002:294, 71. un 76.–83. punkts); Komisija/*EDF* (C-124/10 P, EU:C:2012:318, 104. punkts); *Cityflyer Express*/Komisija (T-16/96, EU:T:1998:78, 76. punkts); *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* un *Land Nordrhein-Westfalen*/Komisija (T-228/99 un T-233/99, EU:T:2003:57, 246. punkts), kā arī Nīderlande/Komisija (T-29/10 un T-33/10, EU:T:2012:98, 78. punkts).

25 — Tas ir paradoksāli, interpretējot Komisijas apgalvojumu izskatāmajā lietā (skat. manu analīzi attiecībā uz trešā pamata trešo daļu šo secinājumu 125.–127. punktā).

26 — Runa ir par 2007. gada 18. jūlija Lēmumu 2008/214/EK par valsts atbalstu C 27/2004, ko Čehijas Republika sniegusi *GE Capital Bank a.s.* un *GE Capital International Holdings Corporation*, ASV (OV L 67, 3. lpp.); 2008. gada 21. oktobra Lēmumu 2009/174/EK par pasākumu C 35/2004, ko Ungārija īstenojusi attiecībā uz *Postabank és Takarékpénztár Rt./Erste Bank Hungary Nyrt.* (OV L 62, 14. lpp.); 2010. gada 4. augusta Lēmumu 2010/690/ES par valsts atbalstu C 40/08 (ex N 163/08), ko īstenojusi Polija attiecībā uz uzņēmumu *PZL Hydral S.A.* (OV L 298, 51. lpp.).

89. Vispirms, runājot par Komisijas Lēmumu 2008/214 lietā *GE Capital Bank*, attiecīgais atbalsta pasākums bija garantijas un kompensācijas, kā arī pārdošanas iespējas, kuras Čehijas Republika sniedza saistībā ar bankas *AGB* pārstrukturēšanu un privatizāciju.

90. Lai arī šie pasākumi tika piešķirti pirms Čehijas Republikas pievienošanās Savienībai, tie tika "īstenoti pēc pievienošanās"[27] tādējādi, ka saņēmēji varēja tos izmantot pēc pievienošanās. Tādējādi Komisija kā atsauces datumu bija ņēmusi vērā pievienošanās dienu.

91. Komisijas Lēmumā 2009/174 lietā *Postabank* aplūkotais atbalsta pasākums bija kompensācija par nezināmiem prasījumiem, kuru saistībā ar *Postabank* pārstrukturēšanu un privatizāciju Ungārijas valsts piešķīra tās pārņēmējam *Erste Bank*.

92. Kā sava lēmuma 47. punktā atzina Komisija, pasākums tika īstenots pēc pievienošanās un tāpat kā izskatāmajā lietā tas bija jāuzskata par jaunu atbalstu Pievienošanās akta izpratnē.

93. Tas arī ir attiecināms uz Komisijas Lēmumu 2010/690 lietā *PZL Hydral* par šīs sabiedrības glābšanas plānu, kurā viens no atbalsta pasākumiem bija saistību pret *PZL Hydral* publiskajiem kreditoriem nepildīšana laikposmā no 1998. līdz 2007. gadam.

94. Neraugoties uz apstākli, ka neizpildīto prasījumu samaksas termiņš bija iestājies pirms Polijas Republikas pievienošanās Savienībai, bet tas bija jāmaksā pēc pievienošanās, šis pasākums tika iekļauts glābšanas plānā, kas tika ieviests 2007. gadā, proti, trīs gadus pēc pievienošanās. No tā izriet, ka atsauces datums šajā lietā arī bija diena, kurā Polijas Republikas pievienojās Savienībai, nevis diena, kurā tika piešķirts attiecīgais atbalsts.

95. Jānorāda, ka visos šajos lēmumos Komisija ir ņēmusi vērā apstākļus, kas pastāvēja pirms pievienošanās, ko, kā pārmet *Dunamenti Erőmű*, tā nedarīja šī uzņēmuma gadījumā. Tomēr tas attiecas uz jautājumu, vai tādos gadījumos kā izskatāmajā lietā Komisijai, piemērojot privāta ieguldītāja kritēriju, ir jāņem vērā pirms pievienošanās notikuši fakti, piemēram, privatizācija un tās mērķi, kā arī ciešā saikne starp to un EPL. Šis jautājums (uz kuru es atbildēšu, izskatot trešo pamatu) atšķiras no jautājuma par atsauces datumu, lai izlemtu, vai valsts pasākums ir jākvalificē kā valsts atbalsts.

96. Šo iemeslu dēļ otrais pamats ir jānoraida.

F – *Par trešo pamatu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka attiecīgais EPL* Dunamenti Erőmű *piešķīra priekšrocību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē*

97. Ar savu trešo pamatu *Dunamenti Erőmű* pārmet Vispārējai tiesai, ka pārsūdzētā sprieduma 67.–70. punktā tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, no sava vērtējuma par atbalsta esamību izslēdzot *Dunamenti Erőmű* privatizāciju, jo kā atsauces datumu tā izvēlējās 2004. gada 1. maiju. *Dunamenti Erőmű* skatījumā, analīze, kas ļauj noteikt, vai attiecīgais EPL bija valsts atbalsts, nevarēja tikt veikta tiesiski, ja netika ņemta vērā privatizācija un tās konteksts, jo EPL bija pirms privatizācijas īstenots pasākums un tāpēc tas bija privatizācijas pasākumu kopuma neatņemama sastāvdaļa.

98. Apelācijas sūdzības 49.–66. punktā *Dunamenti Erőmű* izvirza trīs argumentus, lai pierādītu, ka, lai gan Vispārējā tiesa bija ņēmusi vērā privatizācijas apstākļus, tai esot bijis jānospriež, ka EPL neradīja priekšrocību vai katrā ziņā *Dunamenti Erőmű* neturpināja izmantot priekšrocību.

99. Pirmkārt, *MVM* bija rīkojies kā privātais ieguldītājs, kas, pārdodot *Dunamenti Erőmű*, mēģināja iegūt pēc iespējas lielāku peļņu (apelācijas sūdzības 49.–54. punkts).

27 — Lēmums 2008/214, 58. punkts.

100. Otrkārt, lai arī EPL deva priekšrocību, apgalvoto priekšrocību kompensēja tas, ka *Electrabel* iegādājās *Dunamenti Erőmű*, [piedaloties] uzaicinājuma iesniegt piedāvājumu procedūrā (apelācijas sūdzības 55.–62. punkts).

101. Treškārt, Ungārijas pievienošanās nemainīja saites starp EPL un *Dunamenti Erőmű* privatizāciju un nekādā veidā neietekmēja apstākli, ka EPL nedeva nekādu priekšrocību *Dunamenti Erőmű* (apelācijas sūdzības 63.–67. punkts kopsakarā ar šīs apelācijas sūdzības 41.–62. punktu).

1) Par pieņemamību

102. Komisijas skatījumā, trešais pamats attiecas uz fakta jautājumu un tātad ir nepieņemams. Tā kā Vispārējā tiesa, izvērtējot atbalsta esamību, kā atsauces datumu bija pareizi noteikusi Ungārijas pievienošanās Savienībai dienu, pārsūdzētā sprieduma 68.–70. punktā tā esot pareizi nospriedusi, ka ar EPL *Dunamenti Erőmű* piešķirtās priekšrocības esamības noteikšana bija jāsaista tikai ar šo dienu un situācijas attīstību, kas bija paredzama šajā dienā.

103. Es nepiekrītu šai Komisijas nostājai, kas, manuprāt, ir balstīta uz nepareizu apelācijas sūdzības izpratni. Šis pamats neattiecas uz jautājumu, kādi apstākļi var tikt saistīti ar laikposmu, kas sākās 2004. gada 1. maijā, bet uz to, vai, lai gan 2004. gada 1. maijs bija atsauces datums, Vispārējā tiesa, veicot izvērtējumu, pamatoti varēja izslēgt konkrētus apstākļus un it īpaši ciešo saikni starp privatizāciju un attiecīgo EPL tikai tāpēc, ka tas notika pirms šī dienas.

2) Par lietas būtību

a) Par trešo daļu attiecībā uz to, ka Vispārējā tiesa, veicot apstrīdētā lēmuma pārbaudi jautājumā par atbalsta esamību, atteicās ņemt vērā *Dunamenti Erőmű* privatizācijas apstākļus tāpēc, ka tie pastāvēja pirms pievienošanās dienas

104. Ar savu trešo pamatu *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma 68.–70. punktā Vispārējā tiesa ir kļūdaini nospriedusi, ka tā argumenti, kas ir minēti pārsūdzētā sprieduma 67. punktā, "būtībā [bija] balstīti uz 90. gadu vidū veiktās privatizācijas apstākļiem, un tie bija jānoraida, ņemot vērā attiecīgo EPL izvērtēšanas laikposmu, kas sākas 2004. gada 1. maijā" [28].

105. Sākumā ir jānorāda, ka ne Komisija, ne Vispārējā tiesa neapstrīdēja ciešo saikni starp EPL piešķiršanu *Dunamenti Erőmű* un tā privatizāciju. Apstrīdētā lēmuma preambulas 174. apsvērumā Komisija ir atzinusi, ka "elektroenerģijas ražotāju lielākā daļa [..] atzina, ka viņi nebūtu varējuši ieguldīt elektrostacijās bez garantijām, ko piedāvāja EPL", un viens no šiem ražotājiem, apgalvoja, ka "EPL [bija] svarīgs faktors, lai bankas akceptētu ieguldījumu finansēšanu un darbības izmaksu nepārtrauktu priekšfinansēšanu".

106. Apstrīdētā lēmuma 186. punktā Komisija norāda, ka "Ungārijas tirgū 90. gadu vidū EPL princips, kas garantē peļņu no ieguldījumiem, bija būtisks nosacījums, lai [nepieciešamie] ieguldījumi tiktu veikti".

107. Kā esmu paskaidrojis šo secinājumu 5.–11. punktā, ir skaidrs, ka EPL piešķiršana elektrostacijām un privatizācija bija viena un tā paša darījuma sastāvdaļas un nebija iespējams pārbaudīt vienu, neņemot vērā otru.

28 — 68. punkts.

108. Tāpēc *Dunamenti Erőmű* pārmet Vispārējai tiesai, ka tā apstiprināja Komisijas pieeju, saskaņā ar kuru, no vienas puses, tika atzīts, ka privatizācijas kontekstā EPL bija "būtisks nosacījums", lai *Dunamenti* Erőmű pārdotu rentabli vai atbilstoši "tirgus nosacījumiem", un, no otras puses, veicot EPL izvērtēšanu attiecībā uz valsts atbalsta noteikumiem, tā pilnīgi neņēma vērā šo "būtisko nosacījumu" un tādējādi nepareizi piemēroja privātā ieguldītāja kritēriju.

109. Komisijas skatījumā, šī argumentācija ir jānoraida, ja Vispārējā tiesa varēja pamatoti konstatēt, ka attiecīgais atsauces datums ir Ungārijas pievienošanās Savienībai diena, tādējādi nebūtu atbilstoši ņemt vērā darījumus, kas tika noslēgti aptuveni desmit gadus pirms šī datuma.

110. Saskaņā ar Komisijas apsvērumiem tiesas sēdē, "atklāti sakot, no valsts atbalsta viedokļa raugoties, ir pilnīgi vienalga, kas dalībvalstī notiek pirms tās pievienošanās Savienībai, ja vien pēc tās pievienošanās tas neietekmē iekšējo tirgu" [29]. Komisija uzskata, ka jebkāda pirms pievienošanās dienas notikuša faktiskā apstākļa izslēgšana, it īpaši, ja tas attiecas uz *MVM* izvirzītajiem mērķiem 1995. gada privatizācijā, ir izvēle, kas ir noteikta Pievienošanās aktā, un tā autoru griba ir jārespektē.

111. Es nepiekrītu šādai Komisijas nostājai.

112. Manuprāt, pievienošanās diena kā atsauces datums vispirms ir noderīgs, lai identificētu brīdi, kurā ir jāizvērtē, vai pasākums, kas var būt valsts atbalsts, vēl tiek īstenots. Ja tas netiek īstenots, Komisija vairs nevar izmantot to analīzē saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem [30].

113. Ja attiecīgais pasākums pievienošanās brīdī vēl tiek īstenots, kā tas ir izskatāmajā lietā, atsauces datums arī tiek izmantots, lai identificētu brīdi, kurā ir jāizvērtē, vai tas ir valsts atbalsts, zinot, ka pasākums, kas nav valsts atbalsts tā piešķiršanas brīdī, var kļūt par tādu vēlāk, mainoties attiecīgā tirgus struktūrai [31].

114. Turpretī, kā Vispārējā tiesa ir nospriedusi pārsūdzētā sprieduma 68.–70. punktā, pievienošanās dienas kā atsauces datuma ņemšana vērā pati par sevi automātiski neizslēdz tādu apstākļu ņemšanu vērā, kuri ir radušies pirms šīs dienas un kuriem ir nozīme pareizā privātā ieguldītāja kritērija piemērošanā.

115. Tiesa, protams, neņemot vērā pievienošanās īpašo kontekstu, arī ir uzsvērusi, ka, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, ir svarīgi veikt visaptverošu visu attiecīgo faktu novērtējumu. Tādējādi Tiesa sava sprieduma Komisija/*EDF* (C-124/10 P, EU:C:2012:318) 86. punktā ir nospriedusi, ka "[Komisijai] ir jāveic *visaptverošs novērtējums*, ņemot vērā ne tikai šīs dalībvalsts iesniegtos pierādījumus, bet arī visus citus pierādījumus, kas ir būtiski lietā un ļauj tai noteikt, vai attiecīgais pasākums ir minētās dalībvalsts kompetencē akcionāres statusā vai valsts varas nesējas statusā. *Šajā ziņā nozīme* it īpaši ir šī pasākuma raksturam un priekšmetam, *apstākļiem, kādos tas tiek veikts, kā arī izvirzītajam mērķim* un minētajam pasākumam piemērojamajiem noteikumiem" [32].

29 — Mans tulkojums ("It is a matter of indifference, to be quite brutal, as to what happens in the acceding Member State in the period prior to accession from the point of view of the State aid discipline, unless it spills over into the internal market after the accession has taken place").

30 — Skat. *a contrario* Lēmumus 2008/214, 2009/174 un 2010/690.

31 — Skat. šo secinājumu 79.–82. punktu.

32 — Mans izcēlums. Šajā ziņā skat. arī spriedumu Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija (C-328/99 un C-399/00, EU:C:2003:252, 41. punkts).

116. Tiesa šī sprieduma 104. un 105. punktā piebilda, ka "[Komisija] [varēja] atteikt pārbaudīt šādu informāciju tikai tad, ja iesniegtie pierādījumi ir savākti *pēc* lēmuma veikt attiecīgo ieguldījumu pieņemšanas", un ka "privātā ieguldītāja kritērija piemērošanā nozīme ir tikai brīdī, kad tiek pieņemts lēmums veikt ieguldījumu, pieejamajai informācijai un paredzamajām attīstības tendencēm, [*it īpaši tad], ja – kā šajā lietā – Komisija pārbauda valsts atbalsta pastāvēšanu attiecībā uz ieguldījumu, par ko tai nav paziņots un ko attiecīgā dalībvalsts jau ir veikusi brīdī, kad Komisija īsteno savu pārbaudi*" [33].

117. Tiesa sava sprieduma Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija (C-328/99 un C-399/00, EU:C:2003:252) 41. punktā, izvērtējot privātā ieguldītāja kritēriju attiecībā uz 1994. gadā veikto rekapitalizācijas darījumu, ņēma vērā 1993. finanšu gadā gūto peļņu un to, ka "šī peļņa tika gūta ekonomiskās lejupslīdes apstākļos, kas izraisīja izaugsmes palēninājumu, konkurences nostiprināšanos un jūtamu cenu kritumu Eiropas sadzīves elektronisko iekārtu nozarē un kas sākās 1992. gadā", lai secinātu, ka privātais ieguldītājs nevarēja veikt attiecīgās kapitāla iemaksas.

118. Tāpat ar pievienošanos nesaistītā kontekstā Tiesa it īpaši atcēla Komisijas lēmumu, jo "Komisija [bija] nepareizi piemērojusi privātā ieguldītāja, kas darbojas tirgus ekonomikas apstākļos, kritēriju, ciktāl tā [nebija] izvērtējusi *Stardust* piešķirtās garantijas un aizdevumus, ņemot vērā tā laika apstākļus, kādos tie tika piešķirti" [34].

119. Šādi apsvērumi arī ir piemērojami izskatāmajai lietai, ciktāl attiecīgais pasākums tika piešķirts pirms attiecīgās dalībvalsts pievienošanās Savienībai. Privātā ieguldītāja kritērija piemērošana, kuru veica Komisija un apstiprināja Vispārējā tiesa, un no tā izrietošā analīze attiecībā valsts atbalstu var kļūt samākslotas, ja atbilstīgi apstākļi, kā to uzsvēra Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 68.–70. punktā, tiek izslēgti tikai tāpēc, ka tie attiecas uz laikposmu pirms pievienošanās.

120. Šī samākslotība būtu, ja, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, tiktu uzdots jautājums, "vai apstākļos, kas pastāvēja brīdī, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, tirgus dalībnieks būtu sniedzis ražotājiem garantijas, kas ir līdzīgas EPL paredzētajām" [35], neņemot vērā iespējamu tirgus dalībnieku, kas tāpat kā Ungārijas valsts 1995. gadā gribēja pārdot elektrostaciju, kuras reālais un finansiālais stāvoklis bija tāds, ka neviens ieguldītājs nevarēja saņemt pietiekamas garantijas attiecībā uz darbības turpināšanu un gūt pilnīgu priekšstatu par viņa ilgtermiņa ieguldījumiem, tiecoties sasniegt šo secinājumu 5. punktā izklāstītos privatizācijas mērķus.

121. Tātad, lai arī, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, ir jāuzdod jautājums, vai pievienošanās brīdī iespējamais tirgus dalībnieks būtu rīkojies tāpat kā valsts, attiecīgos faktiskos apstākļus, kas noteica attiecīgā atbalsta pasākuma piešķiršanu, nevar izslēgt tikai tāpēc, ka tie attiecās uz laikposmu pirms pievienošanās dienas, jo tādējādi valsts un iespējamais tirgus dalībnieks būtu nesalīdzināmās situācijās, un tas noteikti varētu izraisīt to, ka ikviens no tiem izdarītu atšķirīgas izvēles.

33 — Mans izcēlums.

34 — Spriedums Francija/Komisija (C-482/99, EU:C:2002:294, 81. punkts).

35 — Apstrīdētā lēmuma 177. punkts.

122. Tas ietver to, ka pareiza privātā ieguldītāja kritērija piemērošana nozīmētu uzdot jautājumu, ko iespējamais tirgus dalībnieks 1995. gada ekonomiskajos apstākļos tirgū, ko bija paredzēts liberalizēt [36], būtu darījis 2004. gada 1. maijā, lai par labāko cenu pārdotu *Dunamenti Erőmű*, cenšoties sasniegt tādus pašus tautsaimnieciskus un tirdzniecības mērķus, kādus Ungārijas valsts bija izvirzījusi 1995. gadā, proti, nodrošināt energoapgādes drošību par viszemākajām izmaksām, modernizēt infrastruktūru, ievērojot spēkā esošos vides aizsardzības standartus, un īstenot enerģētikas nozares nepieciešamo pārstrukturēšanu.

123. Pretēji Komisijas apgalvotajam tiesas sēdē, es neuzskatu, ka šī privātā ieguldītāja kritērija piemērošana būtu pretrunā Pievienošanās aktam vai tā autoru gribai. Lai arī EPL ir jāuzskata par jaunu atbalstu šī akta izpratnē, proti, atbalstu, kas pirmo reizi tika piešķirts 2004. gada 1. maijā, šajā aktā nav neviena noteikuma, kas Komisijai liegtu ņemt vērā tautsaimnieciskus un tirdzniecības mērķus, kurus minētā kritērija piemērošanas laikā īstenoja *MVM*, piešķirot EPL.

124. Tādējādi es uzskatu, ka attiecīgie apstākļi, kas bija izveidojušies pirms pievienošanās, var tikt ņemti vērā, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju pievienošanās brīdī.

125. Paradoksāli, kā esmu jau to norādījis [37] un kā arī kā to ir norādījis *Dunamenti Erőmű* savā otrajā pamatā, ka šis apgalvojums atbilstot Komisijas praksei it īpaši lēmumos *GE Capital Bank*, *Postabank* un *PZL Hydral*, kuros Komisija, izvērtējot atbalsta esamību, sistemātiski ir ņēmusi vērā pirms atsauces datuma izveidojušos faktiskos apstākļus [38], proti, attiecīgo dalībvalstu pievienošanās dienā.

126. Es it īpaši atsaucos uz Lēmumu 2009/174 lietā *Postabank*, kas arī attiecās uz atbalsta pasākumu, kuru pirms pievienošanās īstenoja Ungārija. Šī lēmuma 55. un 56. punktā Komisija, manuprāt, pareizi atzina, ka, "vērtējot Ungārijas iestāžu rīcību 2003. gadā, ja ņem vērā privātā ieguldītāja, kas darbojas tirgus ekonomikas apstākļos, principu, ir jānorāda, ka Komisija neapšauba procedūru, kādā *Postabank* tika privatizēta, un atzīst, ka tā tika pārdota augstākās cenas piedāvātājam konkursa procedūrā", un ka "tomēr ar šo faktu nepietiek, lai izslēgtu priekšrocības esamību šajā lietā" [39].

127. Manuprāt, šajā fragmentā ir atspoguļota pareiza nostāja, proti, nostāja, saskaņā ar kuru tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā attiecīgie apstākļi, kas bija izveidojušies pirms pievienošanās, ir jāņem vērā, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, kas pats par sevi nav pietiekams, lai izslēgtu priekšrocības esamību.

128. No iepriekš minētā izriet, ka, noraidot *Dunamenti Erőmű* argumentus, kas balstīti uz to, ka Komisija, veicot privātā ieguldītāja kritērija piemērošanas pārbaudi, nebija ņēmusi vērā ciešo saikni starp EPL un privatizāciju tikai tāpēc, ka šis apstāklis bija attiecināms uz dienu pirms Ungārijas pievienošanās, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, un šajā ziņā šis spriedums ir jāatceļ.

36 — Eiropas elektroenerģijas tirgus liberalizācijas process tika uzsākts ar Direktīvu 96/92, kuras mērķis bija atvērt elektroenerģijas tirgu konkurencei. Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvā 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu (OV L 176, 37. lpp.) tika noteikts elektroenerģijas tirgus liberalizācijas termiņš, un tā bija jātransponē vēlākais 2004. gada 1. jūlijā attiecībā uz lietotājiem, kas nav mājsaimniecību lietotāji, un 2007. gada 1. jūlijā attiecībā uz mājsaimniecību lietotājiem. Tātad atsauces datumā Ungārijas elektroenerģijas tirgu bija paredzēts liberalizēt.

37 — Skat. šo secinājumu 89.–94. punktu.

38 — Skat. it īpaši Lēmuma 2008/214 81. un 82. punktu, Lēmuma 2009/174 57. punktu un Lēmuma 2010/690 169. un nākamos punktus.

39 — Es nesaprotu, kāpēc šis Komisijas lēmums lietā *Postabank*, kā uzskata Vispārējā tiesa, būtu lieks šajā kontekstā, pamatojoties tikai uz to, ka tas attiecas uz īpašu gadījumu un ka tam nav nekādas saiknes ar apstrīdēto lēmumu, skat. spriedumu *Tisza Erőmű*/Komisija (T-468/08, EU:T:2014:235, 89. punkts).

b) Par pirmo daļu attiecībā uz to, ka *Dunamenti Erőmű* tika dota priekšrocība tāpēc, ka *MVM* tam bija piešķīris EPL un tādējādi esot rīkojies kā privātais ieguldītājs, kas, pārdodot *Dunamenti Erőmű*, centās gūt pēc iespējas lielāku peļņu

129. *Dunamenti Erőmű* uzskata, ka tas un *Electrabel* no EPL nav guvuši nekādu priekšrocību, jo, 1995. gada 10. oktobrī noslēdzot EPL ar *Dunamenti Erőmű*, *MVM* tikai bija mēģinājis gūt lielākus ienākumus no *Dunamenti Erőmű* pārdošanas, kā to darītu privātais ieguldītājs.

130. Šo argumentu nevar pieņemt, jo apstākli, ka *Dunamenti Erőmű* tika privatizēts atklātā un konkurencei atvērtā konkursā un ka tika pieņemts piedāvājums ar visaugstāko cenu (proti, *Electrabel* piedāvājums), varētu attiecīgi ņemt vērā tikai tad, ja pasākums, kas varēja būt valsts atbalsts, bija paša *Dunamenti Erőmű* pārdošana. Tā tas nav šajā gadījumā, jo attiecīgais pasākums bija EPL, kuru *MVM* bija piešķīris *Dunamenti Erőmű*.

131. Turklāt, kā apgalvo Komisija, *Dunamenti Erőmű* jauc *Electrabel* kā *Dunamenti Erőmű* ieguvēja priekšrocības un savas priekšrocības esamību. Tas, ka *Electrabel* neguva priekšrocību, neizslēdz to, ka *Dunamenti Erőmű* gūst priekšrocību.

132. Tādējādi es uzskatu, ka *Dunamenti Erőmű* argumenti, kas ir balstīti uz spriedumu *AceaElectrabel* /Komisija (T-303/05, EU:T:2009:312), lai pierādītu, ka *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű* veidoja vienu ekonomisku vienību, nemaina iepriekš minēto analīzi. Pat ja *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű* tika uzskatīti par vienu ekonomisku vienību, tas neizslēdz, ka šī vienība, kas ir saņēmusi EPL, gūst priekšrocību.

133. Tādējādi, noraidot *Dunamenti Erőmű* argumentu, kas ir balstīts uz apstākli, ka, piešķirot attiecīgo EPL *Dunamenti Erőmű*, *MVM* ir rīkojies kā privātais ieguldītājs, mēģinot no tā pārdošanas gūt pēc iespējas lielāku peļņu, Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

c) Par otro daļu attiecībā uz jautājumu, vai atbalsts ir jāatgūst no pārdotā uzņēmuma vai pārdevēja, ja privatizācijas cenā ir iekļauta atbalsta vērtība

i) Lietas dalībnieku argumenti

134. *Dunamenti Erőmű* uzskata, ka, lai arī priekšrocība tam tika piešķirta pirms tā privatizēšanas, ieguvējs šo priekšrocību ir atlīdzinājis Ungārijas valstij, jo EPL tika iekļauts cenā, kuru *Dunamenti Erőmű* privatizēšanas laikā valstij samaksāja ieguvējs, piedaloties uzaicinājuma iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā.

135. *Dunamenti Erőmű* balstās uz sprieduma *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) 78. punktu, kurā Tiesa ir nospriedusi, ka "gadījumā, ja atbalstu saņēmusī sabiedrība ir tikusi pārdota par tirgus cenu, šī pārdošanas cena atspoguļo iepriekš saņemtā atbalsta sekas, un šīs sabiedrības pārdevējs ir tas, kurš ir guvis labumu no attiecīgā atbalsta. Šādā gadījumā iepriekš pastāvošais stāvoklis vispirms ir jāatjauno ar pārdevēja veiktu atbalsta atmaksu".

136. Pamatojoties uz to, *Dunamenti Erőmű* secina, ka, ja EPL tika novērtēts privatizācijas cenā, kas tika samaksāta Ungārijas valstij, šī pēdējā ir guvusi labumu no atbalsta, un tādējādi to nevarēja uzskatīt par tādas priekšrocības saņēmēju, kas tika piešķirta no valsts līdzekļiem LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

137. Savukārt Komisija uzskata, ka *Dunamenti Erőmű* jauc jaunu atbalstu, kas piešķirts nopirktajai vienībai (atbalsta saņēmējam), un atbalstu, kas ir piešķirts šis vienības ieguvējam.

138. Sprieduma *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) 78. punktu kvalificējot kā "obiter dictum", Komisija tieši pretēji balstās uz sprieduma Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) 81. punktu, kurā Tiesa, konstatējot, ka "šajā konkrētajā gadījumā uzņēmums, kam piešķīra nelikumīgu valsts atbalstu, saglabā savu juridiskās personas statusu un turpina savām vajadzībām īstenot darbību, ko finansē no valsts atbalsta", ir nospriedusi, ka "šis parasti ir uzņēmums, kurš saglabā ar minēto atbalstu saistītu konkurences priekšrocību un kuram ir jāatmaksā summa, kas ir vienāda ar minēto atbalstu. Tāpēc pircējam nevar lūgt atmaksāt šādu atbalstu".

139. Komisijas skatījumā, spriedumā Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) Tiesa skaidri ir veikusi nodalīšanu no sprieduma *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456).

ii) Vērtējums

– Ievada apsvērumi

140. Sākumā konstatēšu, ka abi spriedumi *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) un Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) attiecas uz tās personas identificēšanu, no kuras ir jāatgūst atbalsts, nevis uz atbalsta esamību.

141. Tādējādi, lai arī *Dunamenti Erőmű* izvirza argumentus attiecībā uz trešo pamatu par atbalsta esamību, faktiski tie ir neatkarīgs pamats, kas Tiesai ir jāizskata, pat ja, pretēji manam ierosinājumam šo secinājumu 128. punktā, tā nospriež, ka Vispārējai tiesai bija pamats noraidīt argumentus par to, ka, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, netika ņemta vērā ciešā saikne starp EPL un *Dunamenti Erőmű* privatizāciju.

142. Ja Tiesa nepieņem manu priekšlikumu, tad noteikti pastāv atbalsts, kas Ungārijai ir jāatceļ un jāatgūst. Savukārt, ja Tiesa pieņem manu priekšlikumu, nemaz nav izslēgts, ka, pareizi piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, ir jākonstatē atbalsta esamība tādā pašā apmērā vai atšķirīgā apmērā.

143. Tāpēc abos gadījumos ir jānosaka, vai attiecīgais atbalsts ir jāatgūst no pārdotā uzņēmuma, kas ir Komisijas nostāja, vai no pārdevēja, kas ir *Dunamenti Erőmű* nostāja, ņemot vērā, ka "nevar prasīt pircējam atlīdzināt šādu atbalstu" [40], ja uzņēmums, atbalsta saņēmējs, tika pārdots saskaņā ar tirgus nosacījumiem.

– Atbalsta atmaksāšanas pienākumam ir jāgulstas uz to, kurš saglabā konkurences priekšrocību, ko tas sniedza

144. Ir acīmredzams, ka spriedumos *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) un Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) ir atbalstīti šķietami pretrunīgi priekšlikumi. Vienīgais jautājums, par kuru tajos ir vienprātība, ir tas, ka pircējs nevar veikt atbalsta atmaksāšanu [41].

145. Lai arī ir taisnība, ka spriedums Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) tika pasludināts pēc sprieduma *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456), to ir pasludinājusi piecu tiesnešu palāta, proti, sestā palāta, savukārt spriedumu *Banks* pasludināja palāta vienpadsmit tiesnešu sastāvā (tajā laikā "virspalāta") un vēlāk tas tika minēts vairākos gadījumos [42].

40 — Spriedums Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238, 81. punkts). Skat. arī spriedumu Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619, 16. punkts).

41 — Skat. spriedumus *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456, 77. punkts) un Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238, 81. punkts).

42 — Skat. spriedumus *Falck* un *Acciaierie di Bolzano*/Komisija (C-74/00 P un C-75/00 P, EU:C:2002:524, 180. punkts); Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija (C-328/99 un C-399/00, EU:C:2003:252, 83. punkts), kā arī Komisija/Francija (C-37/14, EU:C:2015:90, 83. punkts).

146. Kā sacīja ģenerāladvokāts A. Ticano [*A. Tizzano*] secinājumu lietā Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2003:354) 82. punktā, "Tiesa svārstās starp divām nostājām: to, saskaņā ar kuru atbalstu katrā ziņā atmaksā saņēmēja sabiedrība, un to, saskaņā ar kuru, lai arī kapitāldaļas tika pārdotas par minētās sabiedrības tirgus vērtības cenu pēc atbalsta piešķiršanas, atbalstu atmaksā pārdevējs".

147. Pasludinājusi spriedumu Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238), Tiesa turpināja svārstīties starp šīm pašām divām nostājām. Sava sprieduma Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619) 58. punktā norādījusi, ka "[gadījumā, kad, tā kā saņēmējs bija pārtraucis savu darbību un nodevis savus aktīvus,] atbalsts tika novērtēts par tirgus cenu un iekļauts pirkuma cenā, [..] pircējs nevar tikt uzskatīts par tādu, kas ir saņēmis priekšrocību salīdzinājumā ar citiem tirgus dalībniekiem (spriedums Vācija/Komisija, [..] 80. punkts)", tā sprieduma Komisija/Francija (C-37/14, EU:C:2015:90) 83. punktā nosprieda, ka atbalsta saņēmēja pārdošana tirgus apstākļos, "pat ja tiktu pieņemts, ka tas atbilst patiesībai, pati par sevi neietekmē atgūšanas pienākumu, attiecīgajai valstij *katrā konkrētā gadījum*ā šī atgūšana ir jāveic no pārdotā uzņēmuma (spriedums Vācija/Komisija C-277/00, EU:C:2004:238, 81. punkts) vai no pārdevēja (spriedumi *Banks*, C-390/98, EU:C:2001:456, 78. punkts, kā arī *Falck* un *Acciaierie di Bolzano*/Komisija, C-74/00 P un C-75/00 P, EU:C:2002:524, 180. punkts)" [43], no jauna atstājot atbalsta atgūšanas iespēju vai no pārdevēja, vai no pārdotā uzņēmuma, nesniedzot nošķiršanas kritēriju, lai piemērotu tās izteicienu "katrā konkrētā gadījumā".

148. Lietu vēl vairāk sarežģī tas, ka apstāklis, ka spriedums Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) attiecās uz diviem atbalstiem: viens tika piešķirts sabiedrībai, kuras akcijas tika pārdotas ("share deal"), otrs – sabiedrībai, kuras aktīvi tika pārdoti ("asset deal") [44], radīja iespaidu, ka bija jānošķir divi pārdošanas veidi.

149. Tādējādi ģenerāladvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*] secinājumu lietā Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:343) 57. punktā mēģināja izskaidrot atšķirību starp spriedumiem *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) un Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) ar to, ka "lieta *Banks* attiecās [..] uz akciju pārdošanu, savukārt izskatāmā lieta attiecas uz aktīvu pārdošanu, tāpēc atbilstošie kritēriji ir tie, kas ir minēti spriedumā Vācija/Komisija. Šajā lietā Tiesa pieņēma pieeju, ko tā bija izvēlējusies lietā *Banks*, bet tā tika grozīta, ņemot vērā aktīvu, nevis akciju pirkšanas īpatnības, un piemēroja šo grozīto pieeju aktīvu pārdošanai. Es neredzu iemeslu, kura dēļ nebūtu jāņem vērā spriedumā Vācija/Komisija izklāstītā pieeja".

150. Nenoteiktība vēl palielinās, kad tiek analizētas dažādas, pat pretrunīgas, nostājas, kuras Komisija ir pieņēmusi šajās dažādajās lietās.

151. Tādējādi replikas raksta 38. punktā lietā, kurā tika pasludināts spriedums Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619), Komisija "[uzskatīja] par lietderīgu atgādināt, ka akciju nodošanas gadījumā (*Asset deal*) atšķirībā no akciju nodošanas (*Share deal*) [bija] svarīgi izvērtēt šo darījumu finanšu nosacījumus. Kad aktīvi tiek pārdoti atbilstoši parastajiem tirgus nosacījumiem, Tiesa uzskata, ka atbalsta elements tika novērtēts saskaņā ar tirgus cenu un tika iekļauts pirkšanas cenā, tādējādi aktīvu pircēju principā nevarētu uzskatīt par priekšrocības saņēmēju, jo atbalsta izmantošana tādējādi paliek pārdevēja rokās".

152. Prasības pieteikuma lietā Komisija/Francija (C-37/14, EU:C:2015:90) 87.–89. punktā Komisija attiecībā uz "visu atbalsta saņēmējas sabiedrības akciju vai daļas no tām" [45] pārdošanu uzskatīja, ka "pēc uzņēmuma – atbalsta saņēmēja – pārdošanas par tirgus cenu, ir jānosaka, kas ir reāls atbalsta saņēmējs, kuram tādējādi tas ir jāatlīdzina. Atkarībā no katra konkrēta gadījuma apstākļiem, tas var būt vai nu pārdevējs, vai nu pārdotais uzņēmums. No Tiesas judikatūras izriet, ka principā atbalsts ir atgūstams no pārdotā uzņēmuma [..]. Tomēr *Tiesa ir uzskatījusi, ka atbalsta summa bija jāatlīdzina*

43 — Mans izcēlums.

44 — Skat. sprieduma 78. un 84. punktu.

45 — Skat. 85. punktu.

pārdevējam, ja tas turpināja izmantot atbalsta sniegto priekšrocību, kas tika iekļauta pārdošanas cenā. *Tas tā ir it īpaši gadījumā, kad droši ir pierādīts, ka pārdošanas cenā ir iekļauts nelikumīgs atbalsts, uz kuru, iespējams, attiecas atgūšanas pienākums*, vai arī ka atbalsta saņēmējas sabiedrības pārdošanas līgumā ir skaidri paredzēts, ka pārdevējam ir jāatlīdzina pārdotās vienības saņemtais atbalsts, ja tas ir pasludināts par nesaderīgu un nelikumīgu" [46].

153. Komisija piebilda, ka, "ja nav šāda veida noteikuma, lielākajā daļā pārdošanas līgumu tika paredzēts, ka pārdevējs pārņem pārdotā uzņēmuma saistības. Šajā gadījumā pārdotajam uzņēmumam būs jāatlīdzina nelikumīgs atbalsts un noteikums par saistību izpildi ļaus pircējam vērsties pie pārdevēja. Tātad šis jautājums ir atkarīgs no piemērojamiem līguma noteikumiem un uz to neattiecas [..] atgūšanas procedūra".

154. Šajā lietā Komisija apgalvo [47], ka spriedumā Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) tika grozīts sprieduma *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) 78. punktā minētais princips, ciktāl atbalsts ir jāatgūst no saņēmēja, pat ja šis pēdējais tika pārdots atbilstoši tirgus nosacījumiem un atbalsta vērtība tika iekļauta pārdošanas cenā.

155. Manuprāt, ir jāizmanto šī lieta, lai skaidri noteiktu atbalsta atgūšanai piemērojamos principus gadījumā, kad tāpat kā izskatāmajā lietā, kā arī lietās, kurās tika pasludināti spriedumi *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456), Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija (C-328/99 un C-399/00, EU:C:2003:252), Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) un Komisija/Francija (C-37/14, EU:C:2015:90), saņēmējs tika pārdots atbilstoši tirgus nosacījumiem un kad pārdošanas cenā tika iekļauta atbalsta vērtība.

156. Kā ir nospriedusi Tiesa sprieduma Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) 81. punktā, manuprāt, "uzņēmumam, kas turpina izmantot ar [atbalstu] saistīto priekšrocību, [..] ir jāuzliek pienākums atlīdzināt summu, kas ir vienāda ar [atbalsta] summu". Tāpēc atbalsta atgūšanā ir jāņem vērā priekšrocība tādējādi, ka vienībai, kas ir saņēmusi vai vēl saņem priekšrocību, tā ir jāatlīdzina neatkarīgi no tā, vai tika pārdoti aktīvi vai akcijas, un tas ir šādu iemeslu dēļ.

157. Pirmkārt, fakti pamatlietā, proti, atbalsta piešķiršana sabiedrībai pēc tās tūlītējas privatizēšanas, pierāda, ka sprieduma *Banks* (C-390/98, EU:C:2001:456) 78. punktā minētais princips, saskaņā ar kuru atbalsts ir atgūstams no pārdevēja, paver durvis nesodāmībai saistībā ar tiesību uz valsts atbalstu ļaunprātīgu izmantošanu, ciktāl tas ļauj dalībvalstīm piešķirt atbalstu valsts uzņēmumiem, zinot, ka, pat ja šis atbalsts būs jāatceļ nākotnē, privatizācija ļaus šiem uzņēmumiem saglabāt vēsturisko priekšrocību, kas ir uzkrāta līdz tā atcelšanas brīdim.

158. Otrkārt, "ja sabiedrība, kas saņēmusi atbalstu, nav likvidēta un turpina darboties tirgū, ar atbalstu izraisītā konkurences izkropļošana var tikt izbeigta (vai vismaz mazināta) tikai tad, ja atmaksāšanas pienākums tiek uzlikts šai sabiedrībai: tikai tādā veidā "saņēmējs [..] zaudē priekšrocību, kuru tas bija saņēmis tirgū salīdzinājumā ar saviem konkurentiem, un tiek atjaunota situācija, kas pastāvēja pirms atbalsta maksāšanas" [spriedums Komisija/Itālija (C-348/93, EU:C:1995:95, 27. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumu Spānija/Komisija (C-480/98, EU:C:2000:559, 35. punkts)]" [48].

46 — Mans izcēlums.

47 — Skat. šo secinājumu 137.–139. punktu.

48 — Skat. 83. punktu ģenerāladvokāta A. Ticano [*A. Tizzano*] secinājumos lietā Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2003:354).

159. Treškārt, "kaut arī ir taisnība, ka saņēmējas sabiedrības kapitāldaļu [pārdevējs] par cenu, kurā ir atspoguļota to tirgus vērtība pēc atbalsta piešķiršanas, saņem sabiedrības pārvērtēšanas priekšrocību, ir skaidrs, ka šīs iespējamās priekšrocības dēļ nezudīs priekšrocība, kuru saņēmēja sabiedrība ir saņēmusi salīdzinājumā ar saviem konkurentiem. Tieši šī pēdējā priekšrocība rada konkurences izkropļojumus, un tātad tā ir jāizbeidz, atgūstot atbalstu, lai arī finanšu priekšrocība, kas izriet no kapitāldaļu pārdošanas, arī var neietekmēt konkurenci tirgu darbībā, jo nav droši, ka kapitāldaļu pārdevējs ir saimnieciskās darbības subjekts" [49].

160. Visbeidzot "pretējs apgalvojums, saskaņā ar kuru īpašos apstākļos atbalsts ir jāatgūst no pārdevēja, rada būtisku neskaidrību, jo bieži vien ir grūti noteikt, vai pārdošanas cenā pilnīgi ir atspoguļota saņēmējas sabiedrības tirgus vērtība pēc atbalsta piešķiršanas un nekādā gadījumā nerēķinās ar risku, ka šai sabiedrībai vismaz daļēji būs jāatmaksā atbalsts" [50].

161. Šo iemeslu dēļ, kad "uzņēmums, kuram tika piešķirts nelikumīgs valsts atbalsts, saglabā savu juridiskas personas statusu un turpina pats veikt ar valsts atbalstu subsidētās darbības [..], parasti šim uzņēmumam, kas turpina izmantot ar šo atbalstu saistītu konkurences priekšrocību, ir jāatmaksā summa, kas ir vienāda ar šo atbalstu" [51].

162. Tātad princips ir tāds, ka atbalsts ir jāatgūst no pārdotā uzņēmuma, šajā gadījumā *Dunamenti Erőmű*, nevis no pārdevēja, šajā gadījumā *MVM* vai Ungārijas valsts.

163. Jāpiebilst, kā ir norādījusi Tiesai sprieduma Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) 84.–97. punktā, ka norma, saskaņā ar kuru tam, kas turpina izmantot ar atbalstu saistītu konkurences priekšrocību, tas ir jāatlīdzina, ir piemērojama arī gadījumā, kad aktīvu vai cita darījuma dēļ saņēmējs tika atbrīvots no visiem aktīviem ar mērķi padarīt atbalsta atgūšanu neiespējamu vai ar tādām sekām (tas tā nav izskatāmajā lietā), bet kad šī saņēmēja darbības pārņēma cits uzņēmums, kuram būs jāatlīdzina atbalsts tāpēc, ka viņš turpina izmantot konkurences priekšrocību [52]. Pretējā gadījumā, proti, kad saņēmējs ir pārtraucis darbību un to nav pārņēmis cits uzņēmums, saskaņā ar Tiesas judikatūru atgūšana būtu pilnīgi neiespējama [53].

164. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, lai arī sprieduma Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238) 81. punktā Tiesa, šķiet, nošķir saņēmējus atkarībā no tā, vai tie ir saglabājuši juridiskas personas statusu [54], LESD 107. pants, kā arī Līguma noteikumi par konkurenci attiecas uz uzņēmumiem ("undertakings"), nevis sabiedrībām, kurām ir juridiskas personas statuss.

165. Šajā ziņā, kā Tiesa ir nospriedusi sprieduma *ETI* u.c. (C-280/06, EU:C:2007:775) 43. punktā attiecībā uz konkurences tiesību pārkāpumiem, "nav nozīmes saimnieciskās vienības, kas izdarījusi pārkāpumu, un tās tiesību pārņēmēja attiecīgajām juridiskajām formām. Tātad sankcijas par pārkāpumu uzlikšanu tiesību pārņēmējam nevar izslēgt tikai tāpēc, ka tāpat kā pamatlietās tam ir cits juridisks statuss un tas darbojas saskaņā ar citiem noteikumiem kā tā saimnieciskā vienība, kuras tiesības tas ir pārņēmis".

166. Tādējādi princips, saskaņā ar kuru atbalsta atmaksāšanas pienākums gulstas uz *uzņēmumu*, kas saglabā konkurences priekšrocību, kura ar to saistīta, ļauj atbalstu atgūt no uzņēmuma, kas ir pārņēmis valsts subsidētās darbības.

49 — Turpat (84. punkts).

50 — Turpat (85. punkts).

51 — Spriedums Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238, 80. punkts).

52 — Šajā ziņā skat. spriedumus Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238, 86.–97. punkts); Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619, 58. punkts), kā arī Komisija/Spānija (C-610/10, EU:C:2012:781, 104. punkts).

53 — Skat. spriedumus Komisija/Itālija (C-454/09, EU:C:2011:650, 36. punkts) un Komisija/Spānija (C-610/10, EU:C:2012:781, 104. punkts).

54 — Šī nošķiršana arī ir pārņemta spriedumā Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619, 48. un 55. punkts).

– Piemērošana izskatāmajai lietai

167. Šajā gadījumā, ja priekšrocība ir EPL, tad *Dunamenti Erőmű* ir no tās guvusi labumu un ir paturējusi šo EPL sniegto konkurences priekšrocību, proti, ilgtermiņā garantētas elektroenerģijas pārdošanas cenas. Tādējādi *Dunamenti Erőmű* ir jāatmaksā valsts atbalsts.

168. Turklāt būtu absurdi pieņemt, no vienas puses, ka priekšrocība ir *Dunamenti Erőmű* rīcībā tāpēc, ka EPL veido daļu tā kapitāla, bet, no otras puses, ka pārdevējvalsts ir guvusi labumu no atbalsta. Ir acīmredzami neiespējami atcelt uzņēmuma rīcībā esošu priekšrocību un uzskatīt, ka citur ir paturēta priekšrocība, it īpaši, ja, kā šajā gadījumā, EPL izkropļoja konkurenci un padarīja Ungārijas elektroenerģijas tirgus liberalizāciju gandrīz neiespējamu, sadārdzinot jaunu dalībnieku ienākšanu tajā.

169. Protams, šis secinājums var radīt situāciju, kurā Ungārijai, kā tā jau ir darījusi, ir jāatceļ EPL, saglabājot pircēja samaksāto cenu un iekļaujot atbalsta vērtību, kamēr *Dunamenti Erőmű* tajā pašā laikā ir jāatlīdzina šī atbalsta vērtība valstij.

170. Tomēr, kā to Komisija ir teikusi savā prasības pieteikumā lietā, kurā ir izdots spriedums Komisija/Francija (C-37/14, EU:C:2015:90), "šis jautājums ir atkarīgs no [..] piemērojamajiem līgumiskajiem noteikumiem un nav pakļauts [..] [atbalsta] atgūšanas procedūrai". Faktiski "lielākajā daļa pārdošanas līgumu ir paredzēts, ka pārdevējs garantē pārdotā uzņēmuma atbildības nodrošinājumu. Šajā gadījumā pārdotajam uzņēmumam būs jāatlīdzina nelikumīgais atbalsts un noteikums par atbildības nodrošinājumu ļaus pircējam vērsties pie pārdevēja".

171. Šajā gadījumā *Electrabel*, atrodoties šajās līgumattiecībās ar Ungārijas valsti, ir guvis labumu arī no Enerģētikas hartas nolīguma garantijām, kas tai *ICSID* šķīrējtiesā ļauj prasīt, kā tā to ir darījusi, *pilnīgu* balasta izmaksu atlīdzināšanu [55].

iii) Secinājums

172. Atsakoties analizēt *Dunamenti Erőmű* argumentus saistībā ar iespējamā atbalsta atgūšanu, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

173. Tomēr, ja Tiesa būtībā piekrīt manam secinājumam par trešā pamata otro daļu, ir jākonstatē, ka Vispārējās tiesas (un Komisijas) rastais risinājums uzliek *Dunamenti Erőmű* pienākumu atlīdzināt atbalstu un ka no tā brīža pārsūdzēto spriedumu šajā punktā vairs nedrīkst atcelt.

VI – **Atcelšanas sekas**

174. Ņemot vērā, ka šo secinājumu 128. punktā es secināju, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā un ka pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ, ir jāizanalizē šīs atcelšanas sekas.

175. Atbilstoši Tiesas statūtu 61. panta pirmajai daļai, ja Vispārējās tiesas spriedums tiek atcelts, "[Tiesa] var [..] pati taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma taisīšanai Vispārējā tiesā". Ir jānosaka, vai tiesvedība ir stadijā, kas ļauj taisīt galīgo spriedumu lietā.

176. Tiesvedība ir stadijā, kas ļauj taisīt galīgo spriedumu lietā, ja Tiesas rīcībā ir visi nepieciešamie elementi galīga sprieduma taisīšanai [56].

55 — Skat. šo secinājumu 23.–25. punktu.

56 — Skat. it īpaši spriedumus *Chronopost* un *La Poste/UFEX* u.c. (C-341/06 P un C-342/06 P, EU:C:2008:375, 134. punkts) un Spānija/Komisija (C-513/13 P, EU:C:2014:2412, 42. punkts).

177. Kā es to paskaidroju šo secinājumu 122. punktā, pareiza privātā ieguldītāja kritērija piemērošana nozīmētu uzdot jautājumu, ko iespējamais tirgus dalībnieks 1995. gada ekonomiskajos apstākļos tirgū, kas tika liberalizēts, būtu darījis 2004. gada 1. maijā, lai par labāko cenu pārdotu *Dunamenti Erőmű*, cenšoties sasniegt tādus pašus tautsaimnieciskus un tirdzniecības mērķus, kādus Ungārijas valsts bija izvirzījusi 1995. gadā, proti, nodrošināt energoapgādes drošību par viszemākajām izmaksām, modernizēt infrastruktūru, ievērojot spēkā esošos vides aizsardzības standartus, un īstenot enerģētikas nozares nepieciešamo pārstrukturēšanu.

178. Pareiza privātā ieguldītāja kritērija piemērošana neapšaubāmi ietver sarežģītu ekonomisko novērtējumu. Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "jautājuma novērtējums, ko veic Komisija, vai noteiktu pasākumu var uzskatīt par valsts atbalstu tāpēc, ka valsts nav rīkojusies kā parasts saimnieciskās darbības subjekts, ietver sarežģītu ekonomisko novērtējumu. Komisijai, pieņemot tiesību aktu, kam ir vajadzīgs šāds vērtējums, tādējādi ir plaša rīcības brīvība, un minētā akta pārbaude tiesā attiecas vienīgi [..] uz vērtējumu, vai ir ievēroti procesuālie noteikumi un noteikumi par pamatojumu, vai apstrīdētās izvēles veikšanai minētie fakti ir materiāli precīzi, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda šo faktu vērtējumā un vai pilnvaras nav izmantotas nepareizi. It īpaši [Savienības tiesu] ziņā nav ar [savu] ekonomisko vērtējumu aizstāt to, ko veic Komisija" [57].

179. Pasākumā, kurā pareiza privātā ieguldītāja kritērija piemērošana nav Vispārējās tiesas kompetencē, pārsūdzētā sprieduma atcelšana izraisa Komisijas lēmuma atcelšanu, ciktāl tas attiecas uz *Dunamenti Erőmű*.

180. Šajā gadījumā kļūda tiesību piemērošanā ir tajā, ka Komisija nav ņēmusi vērā būtiskus aspektus privātā ieguldītāja kritērija piemērošanā, un šo neņemšanu vērā Vispārējā tiesa neapšaubīja.

181. Tādējādi trešā pamata trešā daļa ir pamatota, kam ir jāizraisa apstrīdētā lēmuma atcelšana, ciktāl tas attiecas uz *Dunamenti Erőmű*.

VII – **Par tiesāšanās izdevumiem**

182. Atbilstoši Reglamenta 184. panta 2. punktam, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, tā lemj par tiesāšanās izdevumiem.

183. Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam, kas ir piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

184. Tā kā prasītājs ir prasījis piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā Komisijai spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež tai segt savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzināt visus prasītāja tiesāšanās izdevumus gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē.

57 — Skat. rīkojumu *DSG*/Komisija (C-323/00 P, EU:C:2002:260, 43. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus Spānija/*Lenzing* (C-525/04 P, EU:C:2007:698, 57. punkts); *GlaxoSmithKline Services* u.c./Komisija u.c. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P, EU:C:2009:610, 163. punkts); Komisija/*Scott* (C-290/07 P, EU:C:2010:480, 64.–66. punkts); *Ryanair*/Komisija (T-196/04, EU:T:2008:585, 41. punkts), kā arī *Budapesti Erőmű*/Komisija (T-80/06 un T-182/09, EU:T:2012:65, 65. un 66. punkts).

VIII – **Secinājumi**

185. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai nospriest šādi:

1) spriedumu *Dunamenti Erőmű*/Komisija (T-179/09, EU:T:2014:236) atcelt, ciktāl Vispārējā tiesa ir atteikusies ņemt vērā ciešo saikni starp elektroenerģijas pirkuma līgumiem un privatizāciju privātā ieguldītāja kritērija pārbaudes piemērošanas laikā, pamatojoties vienīgi uz to, ka šis apstāklis ir norisinājies pirms Ungārijas iestāšanās [Eiropas Savienībā];

2) Komisijas 2008. gada 4. jūnija Lēmumu 2009/609/EK par valsts atbalstu C 41/05, ko Ungārija piešķir saistībā ar elektroenerģijas pirkuma līgumiem, atcelt, ciktāl tas attiecas uz *Dunamenti Erőmű*;

3) Eiropas Komisija atlīdzina tiesāšanās izdevumus gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē.